

**UCHWAŁA NR XXXIV/398/2023
RADY POWIATU CHOJNICKIEGO**

z dnia 29 czerwca 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata
2023-2030**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 ze zm.) oraz art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901), po przeprowadzeniu konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami

**Rada Powiatu
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu poprzez jej wywieszeniu na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Chojnicach oraz zamieszczeniu w Biuletynie Informacji Publicznej.

Przewodniczący Rady

Robert Skórczewski

Załącznik

do uchwały nr XXXIV/398/2023

Rady Powiatu Chojnickiego

z dnia 29 czerwca 2023 r.

POWIAT CHOJNICKI

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W POWIECIE CHOJNICKIM
NA LATA 2023 – 2030**

Skład grupy roboczej ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 - 2030

1. Andrzej Plata - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach – przewodniczący,
2. Elżbieta Kop Ostrowska - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach – członek,
3. Beata Januszevska - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach – członek,
4. Dorota Domozych - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach – członek,
5. Anna Welter - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach – członek,
6. Hanna Kroplewska - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach – członek,
7. Dorota Podemska - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach – członek,
8. Maria Wierzbowska - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach – członek,
9. Anna Kozłowska - Centrum Usług Społecznych w Czersku – członek,
10. Magdalena Szyca-Lepak - Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach – członek,
11. Krystyna Rudnik - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Konarzynach – członek,
12. Jadwiga Pestka - Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach – członek,
13. Beata Piwowarska - Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach – członek,
14. Joanna Stasiak - Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach – członek,
15. Agnieszka Kortas-Koczur - Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej w Chojnicach – członek,
16. Mariusz Wojciechowski - Komenda Powiatowa Policji w Chojnicach – członek,
17. Maciej Polasik - Szpital Specjalistyczny im. J. K. Łukowicza w Chojnicach – członek,
18. Katarzyna Krzyżewska - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Chojnicach – członek,
19. Iwona Jażdżewska - Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Chojnicach – członek,
20. Tomasz Kabat - Starostwo Powiatowe Chojnice – członek,
21. Dagmara Orzech - Dom Pomocy Społecznej w Chojnicach – członek,
22. Arkadiusz Paszkiewicz - Dom Pomocy Społecznej w Chojnicach – członek,
23. Piotr Jachimowski - Środowiskowy Dom Samopomocy w Chojnicach – członek,
24. Daria Naklicka - Środowiskowy Dom Samopomocy w Chojnicach – członek,

25. Anna Babicka-Wirkus - Akademia Pomorska w Słupsku – członek,
26. Małgorzata Obrycka - Akademia Pomorska w Słupsku – członek,
27. Marek Bednarz - Akademia Pomorska w Słupsku – koordynator,
28. Janusz Gierszewski - Akademia Pomorska w Słupsku – członek.

Spis treści

1. WSTĘP.....	6
2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU.....	8
2.1 Informacje ogólne	8
2.2 Ludność.....	10
2.3 Edukacja i szkolnictwo wyższe w powiecie chojnickim	14
2.4 Ochrona zdrowia.....	16
2.5. Gospodarka w powiecie chojnickim	17
2.6 Współpraca z organizacjami pozarządowymi.....	18
3. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE CHOJNICKIM	20
3.1. Ubóstwo	21
3. 2. Stan i struktura bezrobocia w powiecie chojnickim	23
3.2.1 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych oraz zróżnicowanie terytorialne	23
3. 2. 2. Stopa bezrobocia w powiecie chojnickim	25
3.2.3 Bezrobocie kobiet	25
3. 2. 4. Bezrobotna młodzież	26
3.2.5 Osoby niepełnosprawne	27
3.3. Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba.....	29
3.4. Wsparcie rodziny i piecza zastępcza.....	36
3.5 Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie	42
3. 6. Bezdomność	50
3. 7. Starość	51
3. 8. Wnioski końcowe.....	53
4. ANALIZA SWOT	54
5. WIZJA I MISJA	57
6. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	59
7. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII.....	72

8. ZAKOŃCZENIE	73
9. SPIS RYSUNKÓW	74
10. SPIS TABEL.....	74
11. SPIS WYKRESÓW	76

1. WSTĘP

Obowiązujące przepisy prawne (ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) nakładają na samorząd powiatowy obowiązek opracowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych¹. Szczególną rolę w tym zakresie pełni Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako jednostka realizująca zadania powiatu w zakresie polityki społecznej.

Przedmiotem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030 jest wyznaczenie kierunków działań na przyszłość i przygotowanie warunków do ich wdrażania. Kierunki realizacji strategii obejmują różnorodne cele i zadania, które dotyczą zmiany, restrukturyzacji i rozwoju. Zakres podjętych działań zależy od przyjętych celów strategicznych i operacyjnych, które formułowane są w zależności od sytuacji społecznej i ekonomicznej na danym terenie (np. sytuacji na rynku pracy). Każda organizacja, w tym organizacje samorządowe na szczeblu powiatu, określa swój katalog celów i ich powiązanie oraz wyznacza sposób i czas ich realizacji. Dobór celów oraz wynikające z nich zadania, są odzwierciedleniem polityki społeczno-ekonomicznej realizowanej przez władze samorządowe. Lokalna polityka społeczna powinna być realizowana w porozumieniu z interesariuszami (przede wszystkim z mieszkańcami oraz z przedsiębiorcami).

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem obowiązującym w średniookresowej perspektywie czasowej, mającym wpływ na kształt i zakres polityki społecznej na terenie powiatu, kształtującym kierunki zrównoważonego rozwoju społecznego. Stanowi ona narzędzie rozwoju i integracji społeczności lokalnej oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Umożliwia zaspokajanie potrzeb i realizację interesów.

Zarówno treść jak i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030 uwzględnia m. in. następujące akty prawne:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 901),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.),

¹ Zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, do zadań powiatu należy: opracowywanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami (t. j. Dz.U. 2023 poz. 901)

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 100 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1249),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 165 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 172),
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 735 ze zm.),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 571),
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1818).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. z 2022 r. poz. 1700),
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 900).

Treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030, jak i wynikające z niej działania, są spójne z głównymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na terenie Unii Europejskiej, Rzeczypospolitej Polskiej, Województwa Pomorskiego oraz Powiatu Chojnickiego. Strategia tworzy warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowisku lokalnym i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją oraz wykluczeniem społecznym. Uwzględnia możliwość pozyskiwania środków z funduszy unijnych.

2. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

2.1 Informacje ogólne

Powiat chojnicki położony jest w południowej części województwa pomorskiego, sąsiaduje z powiatami: człuchowskim, bytowskim, kościerskim i starogardzkim wchodzącym w obszar terytorialny województwa pomorskiego, jak również z powiatem sępoleńskim i tucholskim, wchodzącym w obszar województwa kujawsko - pomorskiego.

Rysunek 1. Położenie powiatu chojnickiego na tle województwa pomorskiego²

Całkowita powierzchnia powiatu wynosi 1 364 km² (136 425 ha), z czego ponad połowę stanowią lasy. Obszar powiatu zamieszkuje 97 645 mieszkańców. Siedzibą powiatu jest miasto Chojnice, będące jednocześnie największym miastem na omawianym terenie o powierzchni 21 km i liczbie mieszkańców 40 146. Sieć osadniczą powiatu tworzy 249 miejscowości, w tym 79 wsi sołeckich oraz 3 miasta. W skład powiatu wchodzi pięć gmin:

- gmina miejska: Chojnice,
- gminy miejsko-wiejskie: Brusy i Czersk,
- gminy wiejskie: Chojnice i Konarzyny.

²https://pl.m.wikivoyage.org/wiki/Plik:_PL_-_powiat_chojnicki_-_miasto_Chojnice.PNG.

Rysunek 2. Mapa lokalizacyjna powiatu chojnickiego³

Podział ogólnej powierzchni powiatu na poszczególne jednostki administracyjne z uwzględnieniem liczby mieszkańców przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Powierzchnia powiatu oraz liczba mieszkańców⁴

Jednostka administracyjna	Powierzchnia (w ha)	Liczba ludności (w tys.)
Brusy (gmina miejska)	520	4,6
Brusy (gmina wiejska)	39 525	8,6
Chojnice (gmina miejska)	2 104	40,412
Chojnice (gmina wiejska)	45 821	15,1
Czersk (gmina miejska)	973	9,3
Czersk (gmina wiejska)	37 038	11
Konarzyny (gmina wiejska)	10 440	2,2

Źródło: dane GUS

Najważniejszym atutem powiatu chojnickiego są znaczne obszary przyrodnicze chronione prawem, charakteryzujące się wysoką jakością środowiska przyrodniczego

³https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_chojnicki.

⁴ Stan na 31.12.2019.

(park narodowy, rezerваты przyrody, obszary Natury 2000, parki krajobrazowe, itp.) oraz położenie w kompleksie Borów Tucholskich. Dodatkowo powiat posiada znaczące i wybitne walory turystyczne związane z licznie występującymi jeziorami i rzekami. W zagospodarowaniu terenu przeważają lasy i użytki rolne, co warunkuje rolniczo – leśny charakter powiatu. Powiat łączy rozwój społeczno-gospodarczy z silnym rozwojem turystyki.

Położenie jednostki terytorialnej (powiatu) w szerszym systemie osadniczym i transportowym stanowi bardzo ważny czynnik rozwoju lokalnego. Od położenia względem kluczowych węzłów transportowych oraz miejsc realizacji usług publicznych i komercyjnych zależy atrakcyjność inwestycyjna jednostki terytorialnej oraz jakość życia jej mieszkańców. Przez tereny powiatu przebiega szlak komunikacyjny o istotnym znaczeniu dla gospodarki narodowej: droga krajowa nr 22 popularnie nazywana „berlinką”. Przez powiat przechodzą także drogi wojewódzkie: nr 212 – biegnąca od Osowa Lęborskiego, poprzez Bytów, Chojnice, w kierunku miejscowości Zamarte, nr 235 – łącząca Korne z Chojnicami, nr 240 – zaczynająca swój bieg w Chojnicach, prowadząca w kierunku Tucholi. Występuje również szereg dróg powiatowych i gminnych o znaczeniu lokalnym łączących miejscowości i gminy między sobą.

Położenie geograficzne powiatu stanowi jedną z jego największych szans rozwojowych. Wywiera ono także bezpośredni wpływ na perspektywy rozwoju społecznego w powiecie.

2.2 Ludność

Wg stanu na koniec 2019 roku powiat chojnicki zamieszkiwało 97 645 mieszkańców, czyli 4,2% ludności województwa (o 94 osoby więcej niż w analogicznym okresie 2018 roku), z tego 42 739 osób zamieszkiwało tereny wiejskie⁵. Średnia gęstość zaludnienia w powiecie wynosiła 72 osoby w przeliczeniu na km² i jest znacznie niższa niż średnia gęstość na terenie województwa pomorskiego, która kształtuje się na poziomie 128 osób/ km².

Trendy demograficzne dla powiatu na tle sytuacji w całym kraju można zaliczyć do korzystnych. W latach 2015 – 2019 liczba mieszkańców powiatu wzrosła o 1,05%, (tj. o 1 018 osób). W tym samym okresie liczba ludności w kraju zmalała o około 0,18%.

⁵ W opracowaniu zaprezentowano dane GUS, stan na koniec 2019 roku, gdyż w trakcie tworzenia tego opracowania były to jedyne dostępne pełne dane. Tam, gdzie to było możliwe zastosowano dane GUS z roku 2021.

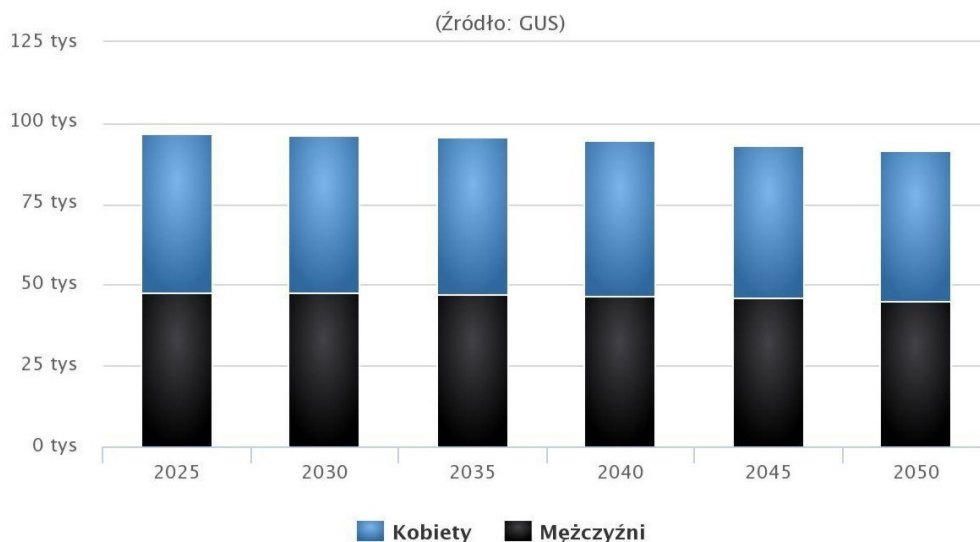
Na tle województwa pomorskiego trendy dotyczące powiatu prezentują się mniej korzystnie, ponieważ liczba mieszkańców województwa pomorskiego zwiększyła się o 1,6%.

Wskaźnik urbanizacji powiatu chojnickiego (liczba osób zamieszkujących miasta) w 2019 roku wyniósł 56,2% (w 2012 roku – 56,4%). Obszar ten jest mniej zurbanizowany niż województwo pomorskie jako całość (około 64% mieszkańców województwa jest mieszkańcami miast).

Wskaźnik feminizacji – na 100 mężczyzn przypadały 102,8 kobiety (w końcu 2018 roku wskaźnik ten wynosił 102,4).

Porównując liczbę ludności powiatu w latach 2015 – 2019, zauważalny jest jej powolny wzrost o 1,05%. Prognoza demograficzna GUS dla powiatu chojnickiego do 2050 roku wskazuje, że po trendzie wzrastającej liczby ludności nastąpi trend spadkowy. W roku 2023 przewidywany jest wzrost liczby mieszkańców i ich liczba wyniesie 96 846 osób, czyli o 633 osoby więcej niż w 2013 roku. Od 2024 r. będzie następować spadek populacji. Trend ten będzie utrzymywał się do 2050 roku, a jego dynamika będzie rosnać⁶.

Wykres 1. Prognoza demograficzna dla powiatu chojnickiego w latach 2025 – 2050

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – bdl.stat.gov.pl

Struktura wiekowa ludności w powiecie chojnickim w prognozach do 2050 roku przedstawia się następująco. W grupie w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat) obserwujemy ciągły spadek do 14 853 osób, co daje ujemny wynik 29% w zestawieniu

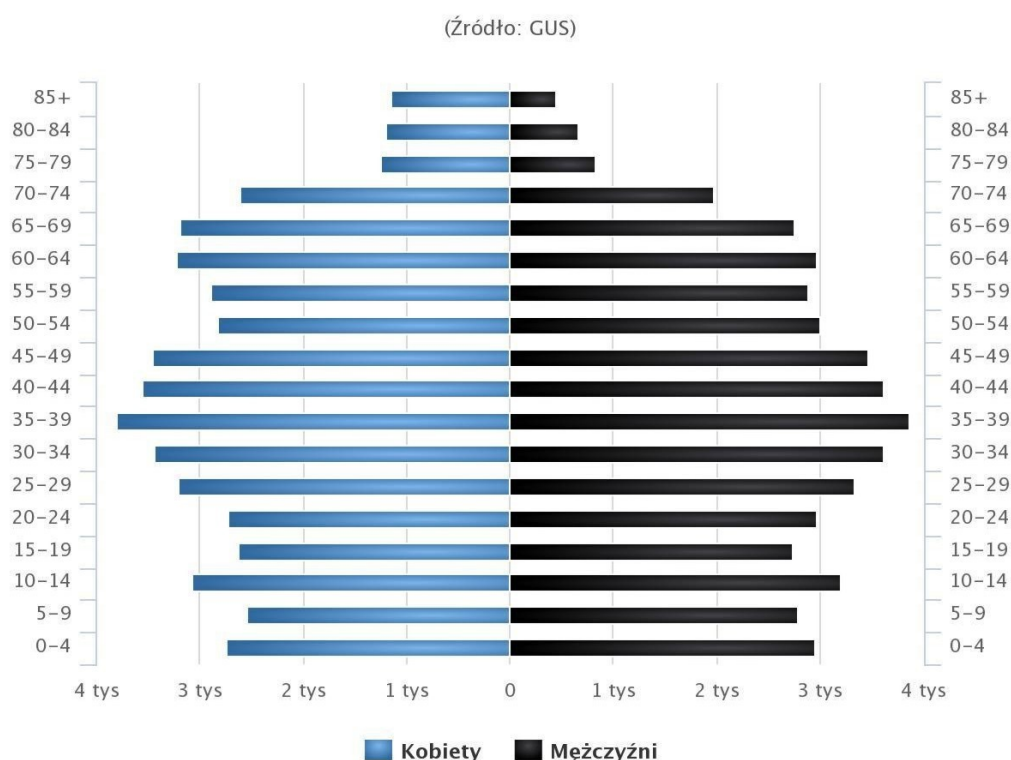
⁶ Dane według prognoza GUS na lata 2014 – 2050, podstawę obliczeń stanowiły stany ludności według płci, wieku w dniu 31.12.2014. Zob. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-dla-powiatow-i-miast-na-prawie-powiatu-oraz-podregionow-na-lata-2014-2050-opracowana-w-2014-r-,5,5.html>.

z rokiem 2013. Podobnie tendencje malejące wskazują dane dla osób w wieku produkcyjnym (18 lat do wieku emerytalnego). Do 2035 roku prognozowany spadek będzie nieznaczny – maksymalnie 8%. Pierwszego znaczącego spadku o 14% należy się spodziewać w 2040 roku, w porównaniu z rokiem 2013 zmniejszy się liczba osób w tej grupie o 2 821. W roku 2045 spadek ten będzie już o 27%, a liczba osób wyniesie 55 338. Największy spadek prognozowany jest po 2045 roku – w 2050 spadek wyniesie 43%, gdzie liczba osób prognozowana jest na 51 960.

Rośnie w sposób znaczący grupa osób w wieku poprodukcyjnym. Prognozy na rok 2020 pokazują 10% wzrost, tj. 1 995 osób więcej niż w roku 2013. W 2030 roku wskaźnik ten osiągnie już 24% wzrost, czyli o 4 979 osób więcej. Dane sugerowane na rok 2050 pokazują już wzrost o 48%. Spekuluje się, że w powiecie w tej grupie będą 24 544 osoby, czyli o 10 035 osób więcej niż w roku 2013.

W tabeli poniżej przedstawiono strukturę ludności powiatu chojnickiego według płci i wieku.

Wykres 2. Ludność powiatu chojnickiego według płci i wieku

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS – bdl.stat.gov.pl

Wskaźnik obciążenia demograficznego, rozumiany jako stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym, obrazuje trwający obecnie proces starzenia się ludności. W powiecie chojnickim wskaźnik ten jest niższy niż

średnia w województwie pomorskim oraz średnia w kraju. Struktura demograficzna powiatu chojnickiego ilustruje powszechny w Polsce proces starzenia się społeczeństwa. Jednak powiat chojnicki wypada pod tym względem raczej pozytywnie, zarówno na tle całego województwa pomorskiego, jak i kraju. Ma on niższy udział w strukturze ludności osób w wieku poprodukcyjnym – 89,6 w odniesieniu do 100 osób w wieku przedprodukcyjnym (104,1 dla województwa i 121 dla kraju) i zbliżony udział ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (67,3 dla województwa, a dla kraju 66,7)⁷. Powiat chojnicki cechuje także wysoki odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym: 21% (18,1% dla Polski) oraz niski współczynnik ludności w wieku poprodukcyjnym: 18,8% (21,9% dla Polski). W perspektywie kilkunastu najbliższych lat należy oczekiwać stopniowego starzenia się społeczeństwa powiatu.

Dla rozwoju społecznego i gospodarki powiatu bardzo duże znaczenie będzie miało przewidywane, stopniowe zmniejszanie się grupy osób w wieku produkcyjnym. Np. gospodarka powiatu szczególnie dotkliwie odczuje systematycznie malejącą liczbę osób gotowych do podejmowania pracy, a także spadek liczby osób młodych, rozpoczynających dopiero swoją karierę zawodową. W kontekście prognozowanych w powiecie trendów demograficznych należy podkreślić, że obecnie pod względem struktury wieku ludności sytuacja na rynku pracy jest korzystna i sprzyja rozwojowi społecznemu. Należy mieć jednak świadomość, że z upływem czasu będzie się ona pogarszała.

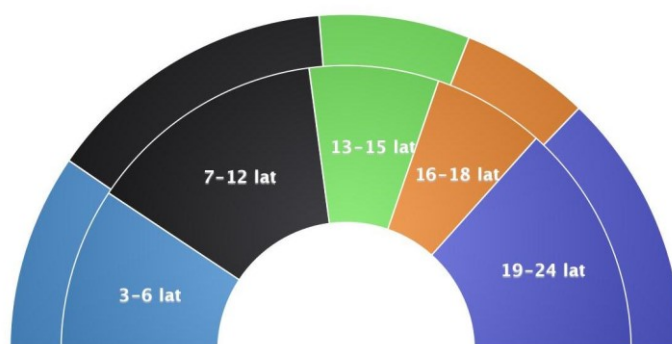
Czynnikami wpływającymi na spadek lub przyrost ludności są również migracje na pobyt stały, zarówno wewnętrzne – rozpatrywane w skali kraju, województwa i powiatów, jak i zewnętrzne (zagraniczne). Na podstawie danych GUS można stwierdzić niekorzystną tendencję salda migracji w powiecie chojnickim. W ciągu ostatnich kilku lat stale odnotowuje się ujemny współczynnik salda migracji. Oznacza to, że więcej osób opuszcza teren powiatu niż do niego napływa. Jedynie dla osób w wieku poprodukcyjnym saldo migracji pozostaje dodatnie. Tendencja ta stała się jeszcze bardziej widoczna w 2019 roku, szczególnie wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym. Nasilenie się tego zjawiska w przyszłości może skutkować istotnym odpływem siły roboczej z powiatu, co w połączeniu z pogarszającymi się trendami demograficznymi może niekorzystnie wpływać na możliwości i poziom zaspokojenia różnorodnych potrzeb społecznych.

⁷ Źródło: dane GUS.

2.3 Edukacja i szkolnictwo wyższe w powiecie chojnickim

Według danych GUS (stan na 31.12.2021) 25 137 mieszkańców powiatu chojnickiego jest w wieku potencjalnej nauki (3 – 24 lata) (w tym zawiera się 12 135 kobiet oraz 13 002 mężczyzn). Poniższy wykres przedstawia edukacyjne grupy wieku w powiecie.

Wykres 3. Edukacyjne grupy wieku w powiecie chojnickim (stan na rok 2021)

Źródło: dane GUS - https://www.polskawliczbach.pl/powiat_chojnicki

Szkoły i placówki prowadzone przez Powiat Chojnicki

W roku szkolnym 2021/2022 Powiat Chojnicki był organem prowadzącym 25 szkół i placówek w 14 jednostkach oświatowych, w tym:

- 2 szkół podstawowych specjalnych;
- 5 liceów ogólnokształcących (w tym 1 dla dorosłych);
- 5 techników;
- 5 branżowych szkół I stopnia (w tym 2 specjalnych);
- 3 szkół policealnych;
- 2 szkół specjalnych przysposabiających do pracy;
- 2 innych placówek, tj.: Powiatowa Bursa dla Młodzieży Szkolnej w Chojnicach oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Chojnicach.

Szkoły publiczne prowadzone przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego

W roku szkolnym 2021/2022 Powiat Chojnicki dotował publiczne Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. Romualda Traugutta w Chojnicach.

Szkoły niepubliczne

Według stanu na dzień 30 września 2022 roku w Powiecie Chojnickim funkcjonowało łącznie 15 szkół niepublicznych, w tym:

- 8 liceów ogólnokształcących,
- 1 technikum dla młodzieży,
- 5 szkół policealnych.

Jakość edukacji ponadpodstawowej można zmierzyć analizując wyniki standaryzowanych testów maturalnych. Dane na temat zdawalności egzaminu maturalnego w powiecie chojnickim na tle województwa pomorskiego w poszczególnych latach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2. Ogólna zdawalność egzaminu maturalnego w latach 2016 – 2022

Obszar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Powiat Chojnicki	78%	78%	84%	82%	66%	65%	72%
Województwo Pomorskie	79%	84%	84%	86%	72%	80%	76%

Źródło: dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku - <https://www.oke.gda.pl/>

Ogólna zdawalność egzaminu maturalnego w powiecie chojnickim w 2022 roku wyniosła 72%. Było to nieco mniej niż ogólna zdawalność w całym województwie pomorskim. Powiat Chojnicki uplasował się pod tym względem na 12 miejscu spośród 20 powiatów województwa pomorskiego. W latach 2016 – 2020 w powiecie chojnickim zdawalność egzaminów maturalnych była zazwyczaj niższa niż zdawalność w całym województwie pomorskim. Tylko w roku 2018 zdawalność ta była na takim samym poziomie (84%). Najniższa zdawalność miała miejsce w roku 2020, zarówno w powiecie chojnickim jak i w województwie pomorskim.

Na terenie Chojnic mieści się także infrastruktura szkolenia kadry pedagogicznej i wsparcia procesu dydaktycznego. Obok Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i filii Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej, siedzibę na terenie miasta mają także dwie placówki doskonalenia zawodowego nauczycieli – publiczny Samorządowy Ośrodek Doskonalenia i Doradztwa w Centrum Nauk Technicznych w Chojnicach oraz niepubliczny Ośrodek Kształcenia Kadr przy Bydgoskim Zakładzie Doskonalenia Zawodowego – Szkoła Biznesu w Chojnicach. Istotnym elementem wpływającym na podwyższenie jakości edukacji jest nieustanne doksztalcanie i doskonalenie kadry nauczycielskiej.

Na terenie Chojnic funkcjonuje Centrum Edukacyjno-Wdrożeniowe (zwane dalej CEW). CEW to projekt, którego nadrzędnym celem jest wzrost konkurencyjności i innowacyjności firm z powiatu chojnickiego i człuchowskiego. Celem bezpośrednim jest stworzenie przestrzeni i funkcjonalności zapewniającej kreowanie procesów proinnowacyjnych w subregionie chojnicko-człuchowskim. Projekt zakłada również stworzenie nowego produktu jakim są specjalistyczne usługi szkoleniowe i doradcze. Odbiorcami CEW są następujące podmioty:

- nowo tworzone firmy innowacyjne lub działające od kilku miesięcy na rynku (inkubator technologiczny);
- firmy z terenu powiatu chojnickiego i człuchowskiego;
- młodzież i dzieci uczące się.

Zakres działania CEW obejmuje w szczególności rozwój gospodarki opartej na wiedzy poprzez tworzenie efektywnych powiązań pomiędzy nauką i biznesem. CEW pozwala na wytworzenie wokół tej instytucji środowiska przyjaznego tworzeniu nowych i rozwojowi istniejących firm innowacyjnych oraz kształtowaniu postaw proinnowacyjnych wśród dzieci i młodzieży⁸.

Szkolnictwo Wyższe:

Na terenie powiatu funkcjonują trzy uczelnie wyższe:

- Powszechna Wyższa Szkoła Humanistyczna „Pomerania” w Chojnicach;
- Wydział Zamiejscowy Sopotkiej Szkoły Wyższej w Chojnicach;
- Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy Kolegium Nauk Stosowanych z siedzibą w Chojnicach.

2.4 Ochrona zdrowia

Zakres działania i zadania powiatu w zakresie ochrony zdrowia określa ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2022 poz. 1526 ze zm.). Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 2 tej ustawy powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie promocji i ochrony zdrowia. Szczegółowy zakres kompetencji powiatu w obszarze ochrony zdrowia określają także inne ustawy odnoszące się m.in. do takich zagadnień jak: przeciwdziałanie alkoholizmowi, narkomanii, zwalczanie zagrożeń epidemiologicznych, zapewnienie dostępu do opieki ambulatoryjnej. Zadania powiatu w zakresie ochrony zdrowia można

⁸ Zob. <https://cewchojnice.eu/index.php/info-cew/informacje-o-projekcie>.

podzielić na wynikające z pełnienia funkcji organu założycielskiego dla samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej (dotyczące pełnienia funkcji właścicielskich) oraz pozostałe zadania.

Na terenie powiatu chojnickiego funkcjonuje: 37 przychodni, dwa hospicja, zakład opiekuńczo-leczniczy, 27 aptek oraz jeden punkt apteczny. Mieszkańcy powiatu chojnickiego mogą korzystać ze specjalistycznej opieki zdrowotnej w Szpitalu Specjalistycznym im. J.K. Łukowicza w Chojnicach przy ulicy Leśnej dysponującym oddziałami szpitalnymi, poradniami specjalistycznymi oraz pracowniami diagnostycznymi.

Władze powiatu systematycznie dążą do zmniejszenia dysproporcji w dostępie do wysokiej jakości usług zdrowotnych występujących pomiędzy jednostkami terytorialnymi. Na przykład w 2020 roku rozpoczęto realizację projektu Poprawa dostępu do diagnostyki i leczenia onkologicznego w Szpitalu Specjalistycznym im. J.K. Łukowicza w Chojnicach poprzez rozbudowę infrastruktury i zakup specjalistycznego sprzętu i aparatury medycznej. Zrealizowano także projekt pn. „Kompleksowa termomodernizacja budynku głównego Szpitala Specjalistycznego w Chojnicach”. Działania te zmierzają w kierunku coraz lepszego zaspokajania potrzeb zdrowotnych mieszkańców powiatu i zapewnienia im bezpieczeństwa w tym zakresie.

2.5. Gospodarka w powiecie chojnickim

Chojnice jako największy ośrodek miejski powiatu stanowią jego centrum gospodarcze. Niemal połowa podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w powiecie ma swoją siedzibę w Chojnicach. Drugą pod względem liczby podmiotów gospodarczych jest gmina Chojnice, a następnie miasto Czersk.

Według danych GUS w powiecie chojnickim w roku 2021, w rejestrze REGON zarejestrowanych było 10 021 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 7 996 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tym samym roku zarejestrowano 829 nowych podmiotów, a 478 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009 – 2021 najwięcej (928) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (668) w roku 2016. W tym samym okresie najwięcej (953) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (372) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w powiecie chojnickim najwięcej (462) jest podmiotów stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (9 632) jest mikroprzedsiębiorstw zatrudniających 0 – 9 pracowników. 2,6% (256) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 32,0% (3 204) podmiotów, a 65,5% (6 561) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie chojnickim najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności są budownictwo (24,5%) oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (21,9%).

2.6 Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Realizacja zadań publicznych przy udziale organizacji pozarządowych w znaczący sposób wpływa na poprawę warunków życia mieszkańców powiatu chojnickiego oraz na jego rozwój społeczny. Wiele dziedzin życia społecznego nie mogłoby funkcjonować bez aktywności obywatelskiej wyrażającej się w działalności organizacji pozarządowych w sferze zadań publicznych. Działalność ta nazywana jest działalnością pożytku publicznego i stanowi istotną cechę społeczeństwa demokratycznego oraz element spajający i aktywizujący społeczność lokalną.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek tworzenia programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Co roku Zarząd Powiatu Chojnickiego zaprasza przedstawicieli organizacji pozarządowych do konsultacji „*Rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*”. Współpraca z organizacjami w powiecie chojnickim opiera się na następujących zasadach:

- pomocniczości – oznaczającej uporządkowanie wzajemnych relacji oraz podział zadań między sektorem publicznym a sektorem obywatelskim, ukierunkowany na umacnianie obywateli, ich wspólnot i organizacji oraz ograniczanie ingerencji państwa i administracji lokalnej;
- suwerenności stron – polegającej na prawie stron do niezależności i odrębności w samodzielnym definiowaniu oraz poszukiwaniu sposobów rozwiązywania problemów i realizacji zadań;

- partnerstwa – oznaczającego podejmowanie współpracy w identyfikowaniu oraz definiowaniu problemów i zadań, współdecydowaniu o alokacji środków na ich realizację, wypracowywaniu najlepszych sposobów ich realizacji traktując się wzajemnie jako podmioty równoprawne w tych procesach,
- efektywności – polegającej na wspólnym dążeniu do osiągnięcia możliwie najlepszych efektów w realizacji zadań publicznych,
- uczciwej konkurencji oraz jawności – zakładających kształtowanie przejrzystych zasad współpracy, opartych na równych i jawnych kryteriach wyboru realizatora zadania publicznego oraz na zapewnieniu równego dostępu do informacji.

Celem głównym współpracy jest budowanie partnerstwa między Powiatem Chojnickim i organizacjami pozarządowymi oraz efektywne wykorzystywanie społecznej aktywności w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb lokalnej wspólnoty.

3. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE CHOJNICKIM

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym reguluje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym realizowane przez powiat. Są to między innymi zadania z zakresu: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wspierania rodzin i systemu pieczy zastępczej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji na lokalnym rynku pracy, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Poprzez wykonywanie określonego ustawą katalogu zadań powiat zaspokaja podstawowe potrzeby mieszkańców.

Pomoc społeczna stanowi istotną dziedzinę polityki społecznej państwa, mającą na celu wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa socjalnego osób i rodzin oraz udzielenia im pomocy w przypadku trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie przezwyciężyć przy wykorzystaniu własnych środków, możliwości i uprawnień. Obowiązek realizacji pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej w zakresie przewidzianym ustawą o pomocy społecznej. Do głównych celów systemu pomocy społecznej zalicza się:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie, w miarę możliwości, do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nieposiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integrację ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Zadania realizowane w ramach pomocy społecznej to: przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, praca socjalna, prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej, analiza i ocena zjawisk powodujących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych oraz rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Ustalono ustawowo działania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez organy administracji rządowej i samorządowej. Podmioty te współpracują natomiast z organizacjami społecznymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej z wymienionych okoliczności: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Biorąc pod uwagę charakter działalności samorządu powiatowego, zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez jednostkę organizacyjną powiatu jaką jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

W celu opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie Chojnickim na lata 2023-2030 niezbędna była identyfikacja problemów społecznych występujących na terenie powiatu dokonana w trakcie prac grupy roboczej. Przeprowadzone prace pozwalają na stwierdzenie, że ich właściwą ilustrację stanowią przyczyny korzystania ze świadczeń z zakresu pomocy społecznej. Z analizy dostępnych danych wynika, że głównym powodem ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej jest ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

W dalszej części diagnozy szerzej omówione zostaną najczęstsze przyczyny korzystania z pomocy społecznej, a także ważne obszary działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

3.1. Ubóstwo

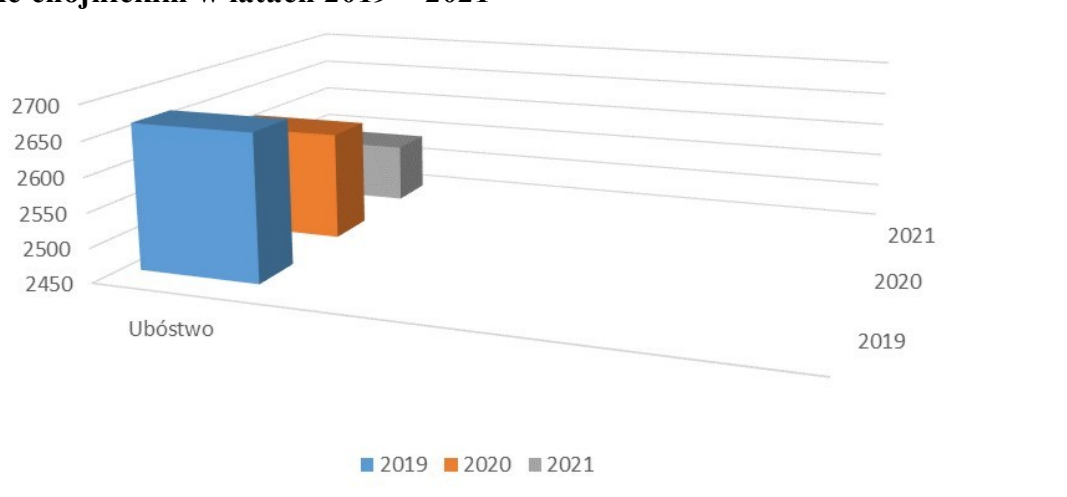
Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie dochodu rodziny lub osoby, nieprzekraczającego tzw. minimum socjalnego. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza

kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej. Przyczyny ubóstwa można podzielić na trzy grupy:

- osobowe niezależne od człowieka (niepełnosprawność umysłowa lub fizyczna, długotrwała, choroba, podeszły wiek, kiedy to ludzie nie mogą zapewnić sobie minimum egzystencji);
- subiektywne zależne od człowieka (postawy i cechy charakterologiczne takie jak: lenistwo, brak zasad, brak chęci do pracy i rozwoju, nieuczciwość, rozrzutność, nałogi);
- obiektywne, istniejące niezależnie od woli człowieka (bezrobocie, niskie wynagrodzenia za pracę).

Ubóstwo oznacza brak możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjonalnych a oprócz tego powoduje wiele negatywnych skutków społecznych. Stwarza problemy w uzyskaniu i utrzymaniu mieszkania, zmniejsza dostęp do oświaty, ogranicza dostęp do świadczeń zdrowotnych, wyklucza możliwość korzystania z dóbr kultury oraz przyczynia się do wzrostu przestępczości. Jest też jednym z ważnych powodów alkoholizmu i narkomanii.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w powiecie chojnickim w latach 2019 – 2021

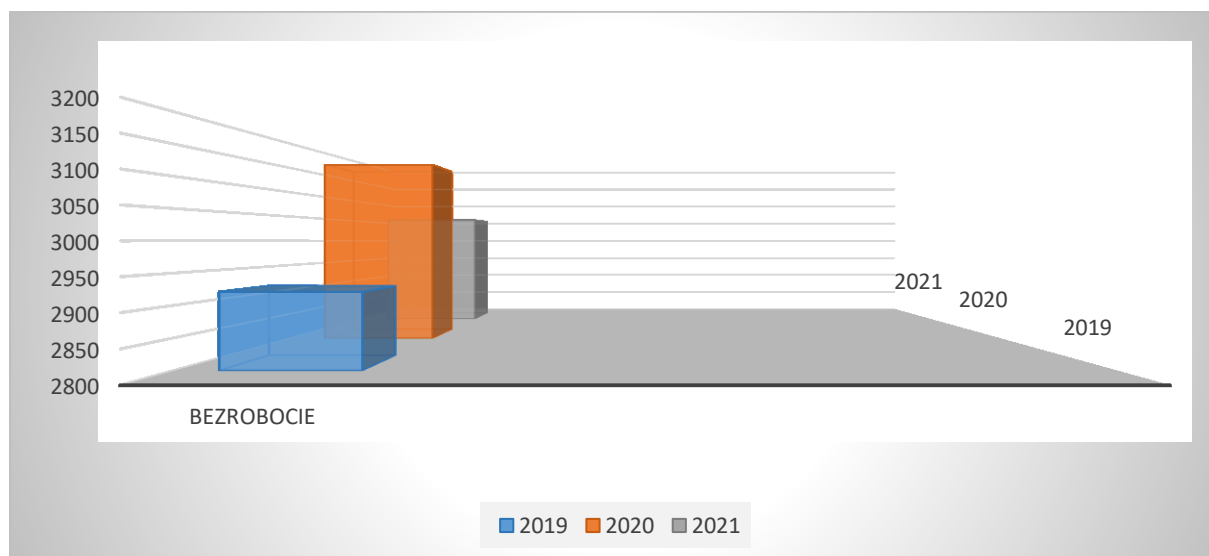
Źródło: dane GUS

3. 2. Stan i struktura bezrobocia w powiecie chojnickim

3.2.1 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych oraz zróżnicowanie terytorialne

Zmiany dokonujące się na współczesnym rynku pracy oraz ich ekonomiczne i społeczne skutki powodują, że rynek pracy staje się coraz ważniejszym czynnikiem rozwoju społecznego. Strukturalny deficyt miejsc pracy, rosnąca konkurencyjność, zmiany organizacji pracy, jej charakteru i form, a szczególnie niestabilność zatrudnienia prowadzą nie tylko do różnorodnych form pracy i zróżnicowania wynagrodzeń, ale także wymagają większego zaangażowania w zarządzanie własną pracą zawodową. Coraz więcej czasu i wysiłku należy przeznaczyć nie tylko na świadczenie pracy, ale jej pozyskanie i utrzymanie. Trudności dostosowania się do tych zmian przejawiają się nie tylko brakiem pracy, ale także trwałym pozostawaniem w gorszych segmentach rynku pracy, co zasadniczo determinuje ubóstwo i przyczynia się do wzrostu nierówności ekonomicznych i społecznych.

Wykres 5. Bezrobocie w powiecie chojnickim w latach 2019-2021

Źródło: dane GUS

Z uwagi na społeczne konsekwencje zjawiska bezrobocia, analizując kierunki i trendy rozwoju społecznego na danym terenie należy odnieść się do sytuacji na rynku pracy. Pojęcie rynku pracy odnosi się zarówno do wielkości i struktury zasobów pracy (podaży pracy) jak i ich wykorzystania w gospodarce (popytu na pracę). Podaż pracy określana jest przede wszystkim przez ludność w wieku 15 lat i więcej oraz przez ludność w wieku produkcyjnym, definiowanym w poszczególnych krajach poprzez określone

uregulowania prawne, a także przez ludność aktywną. Popyt na rynku pracy charakteryzowany jest przez liczbę miejsc pracy w gospodarce, a więc przez liczbę osób pracujących oraz dostępne miejsca pracy (wakaty). Nierównowaga między podażą pracy i popytem na nią wyraża się w wielkości bezrobocia. W tabeli 3 zamieszczono dane na temat bezrobocia w powiecie chojnickim w latach 2017 – 2021.

Tabela 3. Bezrobocie w powiecie chojnickim w układzie gmin w latach 2017 – 2021

GMINA	2017	2018	2019	2020	2021
Miasto Chojnice	1 148	952	846	966	948
Gmina Chojnice	704	674	582	657	624
Czersk	1 018	937	858	918	880
Brusy	501	556	538	526	502
Konarzyny	91	94	97	89	99
Ogółem	3 462	3 213	2 921	3 156	3 053

Źródło: dane PUP w Chojnicach

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli 3 można stwierdzić kilkuletni trend poprawy sytuacji na rynku pracy w powiecie chojnickim. Jednak z uwagi na obecną sytuację międzynarodową (wojnę w Ukrainie) i związane z nią problemy ekonomiczne należy monitorować sytuację na lokalnym rynku pracy tak, aby w porę podejmować odpowiednie działania zaradcze.

Ludność w wieku produkcyjnym tworzy potencjalne zasoby pracy. W Polsce wiek produkcyjny określony jest jako wiek 18 – 59 lat dla kobiet oraz 18 – 64 lata dla mężczyzn. Grupa wieku 0 – 17 lat uznana jest za wiek przedprodukcyjny, zaś wiek poprodukcyjny to 60 lat i więcej dla kobiet oraz 65 lat i więcej dla mężczyzn. Wielkość potencjalnych zasobów pracy oraz ich struktura według wieku, płci, miejsca zamieszkania i stanu cywilnego jest uwarunkowana procesami demograficznymi. Z kolei struktura rynku pracy według wykształcenia i kwalifikacji określana jest przez uczestnictwo w procesie edukacji.

Realne zasoby pracy tworzą aktywni zawodowo tj. osoby pracujące i bezrobotne (poszukujący pracy i gotowi do jej podjęcia). Na ich wielkość wpływają nie tylko procesy ludnościowe, ale także czynniki ekonomiczne (popyt na pracę, poziom wynagrodzeń),

prawno-instytucjonalne (system zabezpieczenia społecznego) i społeczne (wydłużenie okresu kształcenia, zwiększenie dostępu do kształcenia, zmiany modelu rodziny, etc.).

3.2.2. Stopa bezrobocia w powiecie chojnickim

Do pomiaru natężenia bezrobocia służy stopa bezrobocia definiowana jako stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo. Trzeba jednak pamiętać o tym, że nie jest to wskaźnik, który w sposób dokładny informuje o rozmiarach zjawiska bezrobocia. Wynika to na przykład z tego, że nie wszystkie osoby rejestrują się w urzędzie pracy. Występuje także grupa osób zarejestrowanych jako bezrobotne, które dodatkowo pracują „na czarno”.

Stopa bezrobocia ilustruje wpływ tego zjawiska na procesy gospodarcze, jej wysoka wartość będzie czynnikiem hamującym rozwój gospodarki. Proces ten może powodować spadek wartości pieniądza, a tym samym wzrost inflacji. W związku z tym poziom bezrobocia zależy od sytuacji gospodarczej kraju, a wzrost gospodarczy uzależniony jest z kolei od poziomu bezrobocia.

Tabela 4. Stopa bezrobocia w powiecie chojnickim na tle województwa pomorskiego i kraju w latach 2017 – 2021

STOPA BEZROBOCIA	2017	2018	2019	2020	2021
Polska	6,6%	5,8%	5,2%	6,2%	5,4%
Województwo pomorskie	5,4%	4,9%	4,5%	5,9%	5,1%
Powiat chojnicki	9,3%	8,6%	7,6%	8,2%	7,9%

Źródło: dane GUS

3.2.3 Bezrobocie kobiet

Sytuacja kobiet na rynku pracy jest wciąż różna od sytuacji zawodowej mężczyzn, a współczynnik aktywności zawodowej kobiet jest niższy od współczynnika aktywności mężczyzn. Kobiety, pomimo że lepiej wykształcone i generalnie chętniej podnoszące swoje kwalifikacje, są częściej zawodowo bierne. Różnice pomiędzy sytuacją kobiet i mężczyzn można również dostrzec analizując poziom bezrobocia – poziom od lat wyższy dla kobiet niż dla mężczyzn. Dane na temat bezrobocia kobiet i mężczyzn w powiecie chojnickim zamieszczono w tabeli 5.

Tabela 5. Bezrobocie kobiet i mężczyzn według gmin powiatu chojnickiego w latach 2017 – 2021

GMINA	2017		2018		2019		2020		2021	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
POWIAT CHOJNICKI	1 220	2 242	1 071	2 142	997	1 924	1 073	2 083	1 073	1 980
Miasto Chojnice	433	715	342	610	299	547	327	639	337	611
Gmina Chojnice	246	458	214	460	197	385	229	428	198	426
Czersk	386	632	321	616	303	555	325	593	332	548
Brusy	128	373	168	388	165	373	160	366	163	339
Konarzyny	27	64	26	68	33	64	32	57	43	56

Źródło: dane GUS

Jak wynika z danych GUS, przewaga kobiet pod względem poziomu wykształcenia nie przekłada się na ich równe szanse na zatrudnienie. Wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku produkcyjnym jest niższy niż wśród mężczyzn (70% wobec 79%). Kobiety częściej niż mężczyźni wycofują się z rynku pracy. Stąd zagadnienia związane z aktywnością zawodową kobiet powinny być traktowane jako jeden z priorytetów lokalnej polityki społecznej.

3.2.4. Bezrobotna młodzież

Młodzież stanowi jedną z najbardziej defaworyzowanych grup na rynku pracy. Od wielu lat najwyższe natężenie bezrobocia odnotowuje się wśród najmłodszych uczestników rynku pracy. Stopa bezrobocia młodzieży w Polsce jest znacznie wyższa niż stopa bezrobocia ogólnego. Do przyczyn takiego stanu rzeczy można zaliczyć przede wszystkim to, że osoby młode wchodzi na rynek pracy pierwszy raz, natomiast osoby dorosłe są zatrudnione bądź też zmieniają pracę. Sytuację młodych osób na rynku pracy determinują również nietypowe formy zatrudniania, które są uważane za gorsze, mniej stabilne, niżej opłacane i niesprzyjające identyfikowaniu się pracownika z firmą. Najczęściej osoby młode podejmują zatrudnienie w takich formach, jednak w ten sposób są narażone na większe ryzyko utraty pracy, często nie otrzymują tych samych świadczeń socjalnych, co osoby pełnozatrudnione, mają utrudniony dostęp do szkoleń i rozwoju

zawodowego. Takie formy zatrudniania sprawiają, że tworzy się tzw. gorszy rynek pracy związany z brakiem bezpieczeństwa, stabilizacji i niepewnością wykonywania pracy.

Tabela 6. Bezrobotni do 25 roku życia w gminach powiatu chojnickiego w latach 2017 – 2021

GMINA	2017		2018		2019		2020		2021	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
POWIAT CHOJNICKI	153	409	159	340	171	326	197	327	186	291
Miasto Chojnice	38	112	32	80	34	76	46	83	50	66
Gmina Chojnice	31	97	31	78	32	71	45	73	33	79
Czersk	50	105	47	102	52	96	66	97	64	80
Brusy	27	85	44	72	44	66	34	60	31	58
Konarzyny	7	10	5	8	9	17	6	14	8	8

Źródło: dane GUS

Problem bezrobocia wiąże się z konkretnymi skutkami dla osób bezrobotnych. Konsekwencje te można rozpatrywać biorąc pod uwagę płaszczyznę makroekonomiczną, jak i mikroekonomiczną. Bezrobocie młodzieży powoduje m.in. marginalizację społeczną, konflikty w rodzinie, odkładanie decyzji o usamodzielnieniu się, frustrację oraz różnego rodzaju patologie, takie jak alkoholizm, narkomanię, czy zaniedbywanie utrzymywania relacji społecznych.

3.2.5 Osoby niepełnosprawne

Zarówno skuteczna aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, jak i kwestie bezrobocia są wyzwaniem współczesności. Niski poziom aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych powoduje narastanie ryzyka marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych, szczególnie że mimo obowiązywania przepisów, których celem jest motywowanie pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych, wśród tej grupy pracowników stopa bezrobocia jest wysoka. Problem wydaje się dużo bardziej skomplikowany i wieloaspektowy. Dotyczy on bowiem nie tylko ewentualnej skuteczności rozwiązań prawnych czy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, ale również aktywizacji społecznej tych osób, która bez wątpienia ma związek

z podejmowaniem pracy i wydaje się być podstawą niwelowania wszelkich barier zwiększającą również szanse na znalezienie pracy. Dane na temat bezrobocia wśród osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności w powiecie chojnickim zamieszczono w tabeli 7.

Tabela 7. Bezrobotni z orzeczonym stopniem niepełnosprawności wg stopnia niepełnosprawności, płci, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania w latach 2017 – 2021

BEZROBOTNI NIEPEŁNOSPRAWNI		wg stanu na dzień				
		31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021
OGÓŁEM		198	201	185	188	191
Stopień niepełnosprawności	znaczny	4	6	7	6	12
	umiarkowany	104	111	110	110	116
	lekki	90	84	68	72	63
Płeć	kobiety	95	113	100	108	105
	mężczyźni	103	88	85	80	86
Poziom wykształcenia	wyższe	11	9	10	9	10
	policealne i średnie zawodowe	38	28	36	32	42
	średnie ogólnokształcące	9	16	15	16	22
	zasadnicze zawodowe	93	105	81	83	78
	Gimnazjalne/podstawo we i poniżej	47	43	43	48	39
Miejsce zam.	miasto	121	109	99	96	101
	wieś	77	92	86	92	90

Źródło: dane GUS

Zarówno zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych, jak i wzrost poczucia własnej wartości sprzyjają aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz zwiększają samodzielność, co z kolei poprawia jakość ich życia. Integracja społeczna i samodzielność są czynnikami zmniejszającymi ryzyko bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych, jako że wśród przyczyn bezrobocia tej grupy pracowników wymienia

się środowisko rodzinne, które niekiedy cechuje się nadopiekuńczością, czy izolowaniem społecznym niepełnosprawnego członka rodziny.

3.3. Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba

Pojawienie się grupy osób z dysfunkcjami zdrowotnymi powodującymi w konsekwencji niepełny udział w życiu społecznym dało przyczynę do zastanowienia się nad zagadnieniem niepełnosprawności. W każdym społeczeństwie istnieje pewien procent osób, które z przyczyn dziedzicznych, wrodzonych, w wyniku chorób, wypadków czy też nieprawidłowych warunków życia nie mają pełnej sprawności fizycznej lub psychicznej. Osoby te określa się najczęściej terminem „ludzie niepełnosprawni” rozumiejąc niepełnosprawność jako czasowe lub trwałe obniżenie sprawności psychofizycznych funkcji organizmu.

Istotną rolę w ujednoczeniu terminologii związanej z niepełnosprawnością odgrywa Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), która opracowała w 1980 roku Międzynarodową Klasyfikację Uszkodzeń, Niepełnosprawności i Upośledzeń (ICIDH). Klasyfikacja definiowała niepełnosprawność jako wszelkie, wynikające z uszkodzenia ograniczenia lub brak zdolności wykonywania czynności na poziomie uważanym za normalny dla człowieka.

Klasyfikacja terminem uszkodzenie określała wszelką utratę lub wadę struktury anatomicznej narządów i (lub) ich czynności fizycznych, czy psychicznych. Natomiast termin upośledzenie oznaczał niekorzystną (gorszą) sytuację osoby, będącą wynikiem uszkodzenia lub niepełnosprawności polegającą na ograniczeniu lub uniemożliwieniu wypełniania ról, które uważane są za normalne pod względem płci, wieku, czynników kulturowych i społecznych.

Definicja ta podkreślała problemy zdrowotne osób niepełnosprawnych oraz brak aspektów środowiskowych i kulturowych związanych z niepełnosprawnością. Spowodowało to kolejne dyskusje nad zdefiniowaniem pojęcia niepełnosprawności. W 2001 roku powstała Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania Niepełnosprawności, w której model medyczny został uzupełniony modelem psychospołecznym. Z określeniem niepełnosprawności wiąże się więc nie tylko model medyczny (indywidualny), ale i model psychospołeczny.

Model medyczny traktuje problemy osób niepełnosprawnych jako bezpośredni skutek choroby czy urazu. Model psychospołeczny wskazuje zarówno na ograniczenia

środowiskowe, jak i bariery społeczne, ekonomiczne czy fizyczne. Według Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności Zdrowia istotę niepełnosprawności stanowi odchylenie od normalnego poziomu funkcjonowania w trzech obszarach:

- biologicznym - poprzez zniesienie, ograniczenie lub zaburzenie przebiegu czynności organizmu na skutek uszkodzenia jego narządów;
- indywidualnym – poprzez ograniczenie aktywności i działania w podstawowych sferach życia osobistego;
- społecznym – poprzez ograniczenie uczestnictwa w życiu społecznym swojego środowiska.

Niepełnosprawność jest zjawiskiem bardzo złożonym, a osoby niepełnosprawne są grupą bardzo zróżnicowaną pod względem rodzaju i stopnia niepełnosprawności, jak też płci, wieku, wykształcenia i kwalifikacji zawodowych.

Niepełnosprawność jest więc pojęciem ewoluującym i wynika z interakcji pomiędzy osobami z dysfunkcją a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi uwarunkowaniami, które utrudniają tym osobom pełny udział w życiu społecznym na zasadzie równości z innymi osobami.

W Polsce mamy orzecznictwo do celów rentowych, gdzie orzeczenia wydawane są przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a także komisje podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz do celów pozarentowych przez powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Orzekanie o niepełnosprawności rozpoczęło swoje funkcjonowanie z dniem 1 września 1997 roku w oparciu o znowelizowane przepisy ustawy z dnia 9 maja 1991 roku o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Od 1 stycznia 1998 roku orzekanie realizowane jest w oparciu o postanowienia ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Szczegółowe zasady orzekania o niepełnosprawności regulują przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 roku w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia i rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.

W oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych prowadzone jest postępowanie orzecznicze mające na celu ustalenie:

- niepełnosprawności osób w wieku do 16 roku życia;
- stopnia niepełnosprawności osób po 16 roku życia;
- wskazań do korzystania z ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów i wynikających z tego ograniczeń funkcjonalnych stosownie do naruszenia sprawności organizmu.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Orzekanie o niepełnosprawności nie jest oceną stanu zdrowia osoby orzekanej, lecz oceną ograniczeń w możliwości jej funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym – będących następstwem naruszenia sprawności organizmu.

Prawnym potwierdzeniem niepełnosprawności pozwalającym na zaliczenie do osób niepełnosprawnych jest orzeczenie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności. I tak:

- dzieci do 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych;
- osoby, które ukończyły 16 rok życia są zaliczane do stopni niepełnosprawności:
 - znacznego,
 - umiarkowanego,
 - lekkiego.

W Polsce prawie stwierdzoną niepełnosprawność stanowiło 66,8% osób niepełnosprawnych, natomiast odsetek osób niepełnosprawnych biologicznie wyniósł 33,3%⁹. Należy zwrócić uwagę również na to, iż uzyskane dane są niedoszacowane, ponieważ 1,5 mln respondentów odmówiło odpowiedzi na pytania dotyczące niepełnosprawności.

Od 2006 roku wdrażany jest Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMOoN), co oznacza, że dopiero za kilka lat będzie możliwe precyzyjne określenie liczby osób z niepełnosprawnościami. System ten wymaga

⁹ Liczbę osób z niepełnosprawnościami oszacowano na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 i Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia, zob. <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/index.php?c=page&id=78>.

także zmian w zakresie zbierania danych dotyczących sytuacji socjalnej osób niepełnosprawnych, aby można było wykorzystać takie informacje w procesie planowania działań lokalnych na rzecz tej grupy mieszkańców. W powiecie chojnickim wydawaniem orzeczeń zajmuje się Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Chojnicach. Dane dotyczące liczby składanych wniosków zawiera poniższa tabela.

Tabela 8. Liczba wniosków o ustalenie niepełnosprawności złożonych do Powiatowego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności w Chojnicach oraz orzeczeń wydanych w latach 2017 – 2021

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba przyjętych wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności osób po 16 r. życia	1 890	2 113	2 300	1 909	2 240
Liczba przyjętych wniosków o ustalenie niepełnosprawności osób przed 16 r. życia	514	499	400	438	450
Liczba wydanych orzeczeń po 16 r. życia w tym na podstawie art. 5a ustawy	1 933	1 962	2 112	1 822	2 080
Liczba wydanych orzeczeń przed 16 r. życia	504	484	422	328	459

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Chojnicach

Podstawowym wykładnikiem i narzędziem realizacji polityki społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych jest wsparty odpowiednią infrastrukturą legislacyjno-instytucjonalną proces rehabilitacji leczniczej, psychologicznej, społecznej i zawodowej. Rehabilitacja ta obejmuje rozmaite formy wsparcia wspomagające osoby niepełnosprawne w wypełnianiu przypisanych im ról społecznych, takie jak: poradnictwo społeczne, prawne i psychologiczne oraz edukację i przygotowanie zawodowe wraz z tworzeniem miejsc pracy, a także umożliwiające samodzielną lokomocję, komunikowanie się z otoczeniem i prowadzenie niezależnego, codziennego życia. Osobom niepełnosprawnym przysługują takie same prawa jak innym pełnosprawnym obywatelom w tym samym wieku (między innymi prawa cywilne i polityczne), a zwłaszcza przysługuje im prawo do poszanowania ludzkiej godności.

Przysługują im prawa do środków umożliwiających osiągnięcie samodzielności, do opieki medycznej, psychologicznej i usprawniającej, do nauki, szkolenia i różnych form

przygotowania zawodowego oraz rehabilitacji. Osoby niepełnosprawne mają prawo do ekonomicznego i społecznego zabezpieczenia oraz życia na odpowiednim poziomie. Istotnym prawem jest prawo do uzyskania zatrudnienia.

Zadania powiatu na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach (zwany dalej PCPR Chojnice) i Powiatowy Urząd Pracy na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Poniżej w tabelach nr 9 – 16 przedstawiono dane ilustrujące rehabilitację społeczną i zawodową finansowaną ze środków PFRON w latach 2017 – 2021 na terenie powiatu chojnickiego.

Tabela 9. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji, turystyki w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba imprez	21	25	22	8	11
Liczba osób	1 190	1 078	473	155	292
Kwota (PLN)	47 588	43 776	46 870	24 464	62 967

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach

Tabela 10. Dofinansowanie przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób	1 356	1 471	1 563	1 613	1 430
Kwota (PLN)	530 339	510 197	605 703	613 253	840 794

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach

Tabela 11. Dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób	34	40	45	39	41
Kwota (PLN)	22 452	30 846	42 449	35 717	50 475

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach

Tabela 12. Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób	209	241	210	242	276
Kwota (PLN)	240 787	249 163	265 220	320 128	383 871

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach

Tabela 13. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób	18	28	22	20	51
Kwota (PLN)	77 000	114 054	68 000	98 300	217 177

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach

Tabela 14. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób	78	60	86	88	100
Kwota (PLN)	124 012	94 073	166 871	167 377	206 791

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach

Tabela 15. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób	38	28	46	62	80
Kwota (PLN)	53 524	40 663	69 877	94 390	138 004

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach

Tabela 16. Jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba osób	0	1	0	0	0
Kwota (PLN)	0	45 000	0	0	0

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach

Powyższe dane ukazują liczbę osób niepełnosprawnych objętych pomocą w zakresie rehabilitacji społecznej realizowanej przez PCPR w Chojnicach oraz kwoty dofinansowań udzielonych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Najwięcej osób korzysta z dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. Liczba chętnych wzrasta z każdym rokiem. Duża liczba osób korzysta także z likwidacji barier w komunikowaniu, technicznych i architektonicznych.

Liczba osób objętych pomocą w zakresie rehabilitacji społecznej wzrasta z każdym rokiem. Istotną rolę w systemie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, zwłaszcza osób młodych, odgrywają usługi udzielane w warsztacie terapii zajęciowej.

Warsztat oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja tego celu odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej zmierzających do rozwijania: umiejętności wykonywania czynności dnia codziennego oraz zaradności osobistej, psychofizycznych sprawności oraz podstawowych specjalistycznych umiejętności zawodowych umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym lub podjęcie pracy.

Działalność warsztatu współfinansowana jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Na terenie powiatu chojnickiego działają trzy warsztaty terapii zajęciowej (Chojnice, Brusy, Czersk). Rehabilitacja odbywa się zgodnie z indywidualnym programem, którego celem jest poprawa i rozwój kondycji fizycznej i psychicznej uczestników, aktywizacja i przygotowanie do życia w społeczeństwie, również do podjęcia pracy. Terapia prowadzona jest w zakresie samoobsługi i czynności dnia codziennego, pokonywania trudności związanych z radzeniem sobie w różnych skomplikowanych sytuacjach.

Długotrwała choroba, definiowana również jako choroba przewlekła, to jedna z bardzo częstych przyczyn trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Dysfunkcja ta dotyczy bezpośrednio przede wszystkim osób starszych, choć zdarzają się przypadki chorób u ludzi w średnim wieku czy młodych. Długotrwała choroba to dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal. Do głównych cech choroby przewlekłej należą: długotrwałość, łagodniejszy niż w stanie ostrym przebieg, pogorszenie sprawności pacjenta, nieodwracalność zmian patologicznych i niepomyślne rokowania, a także następstwa psychospołeczne – osoby chorujące przewlekłe wymagają długotrwałej opieki lekarskiej, pielęgniarskiej i/lub rehabilitacji. Przyjmuje się, że długotrwała choroba musi trwać co najmniej 6 miesięcy. Zaświadczenie o istnieniu długotrwałej lub ciężkiej choroby wydaje lekarz.

Nie ma okresu w życiu człowieka, w którym nie byłby narażony na utratę zdrowia. Powody utraty zdrowia są różne. Czasem choroby są skutkiem niedbałości o własne zdrowie, czasami efektem sytuacji i warunków życia w rodzinie, często jednak pojawiają się w okresie starości.

Zauważyć trzeba, że starość nie jest chorobą, choć zdrowie w tym okresie życia człowieka bywa coraz słabsze. W wieku powyżej 85 lat, od 80% do 90% ludzi wymaga pomocy i opieki bardzo często codziennej - w zaspokajaniu potrzeb podstawowych.

Procesu starzenia się społeczeństwa nie można zahamować, ale można rozpocząć edukację oraz wypełnić życie satysfakcjonującą aktywnością społeczną. Aktywność jest czynnikiem najskuteczniej hamującym starcze zniedołężnienie i zapewnia samodzielność. Pomoc i opiekę powinna świadczyć rodzina, choć czasami choroba dezorganizuje życie rodziny i wtedy potrzebne jest jej wsparcie socjalne i psychologiczne. Jednak, kiedy rodziny nie ma lub kiedy rodzina nie może, a czasem nie chce opiekować się chorą osobą, niezbędne jest organizowanie opieki przez pomoc społeczną.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną zaleconą przez lekarza, pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

3.4. Wsparcie rodziny i piecza zastępcza

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu to system zaplanowanych działań, które mają pomóc przywrócić takim rodzinom zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Działania te wspomagają rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, w taki sposób, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałyby umieszczone w pieczy zastępczej.

Rodziny zagrożone kryzysem są stale monitorowane przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników medycznych i inne instytucje, w tym także – w razie potrzeby – przez Policję i kuratorów sądowych. Pomoc rodzinie realizowana jest w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej oraz organizowania spotkań dla rodzin, w tym grup wsparcia. Pomocą służą asystenci rodziny, rodziny wspierające oraz placówki wsparcia dziennego. Główną przyczyną objęcia rodzin wsparciem asystenta rodziny jest:

- przemoc;
- alkoholizm;

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- konflikty rodzinne.

Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny wynosiła w roku 2017 – 28 rodzin, 66 dzieci, w roku 2018 – 32 rodziny, 82 dzieci, w roku 2019 – 35 rodzin, 104 dzieci, w roku 2020 – 37 rodzin, 98 dzieci i w roku 2021 – 38 rodzin, 102 dzieci. Przytoczone dane uprawniają do stwierdzenia o trwałym trendzie wzrostowym w zakresie omawianej sytuacji.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Ma ona charakter czasowy. Zapewnia:

- czas potrzebny na pracę z rodziną biologiczną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub – gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;
- przygotowanie dziecka do:
 - a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia;
 - b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki;
 - c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych dziecka.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub gdy władza ta została im ograniczona. Jest to więc forma pomocy dziecku w przypadku niemożności zapewnienia mu opieki i wychowania przez rodziców biologicznych.

Tabela 17. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie chojnickim w latach 2017 – 2021

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	2017	2018	2019	2020	2021
	38	57	59	55	59

Źródło: Sprawozdanie z PCPR Chojnice

Powyższe dane wskazują na tendencję wzrostową ilości dzieci umieszczanych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej, w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są:

- rodziny zastępcze spokrewnione (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);
- rodziny zastępcze niezawodowe (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka);
- rodziny zastępcze zawodowe (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka), a wśród nich pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz specjalistyczna;
- rodzinny dom dziecka (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, nie będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka; może w nim przebywać łącznie 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej).

Tabela 18. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w powiecie chojnickim w latach 2017 – 2021

Typ rodziny/rok	2017	2018	2019	2020	2021
Rodziny zastępcze spokrewnione	52	56	57	60	56
Rodziny zastępcze niezawodowe	45	44	45	46	45
Rodziny zastępczej zawodowe	9	11	12	13	13
Rodziny zastępczej zawodowe specjalistyczne	3	2	1	1	1
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego	1	1	1	1	1
Rodzinne domy dziecka	7	7	6	5	6
Ogółem	117	121	122	126	122

Źródło: Sprawozdanie z PCPR Chojnice

Jak wynika z danych zawartych w poniższej tabeli tendencją wzrostową jest powrót do rodziny naturalnej, natomiast adopcja dzieci wykazuje tendencję malejącą pomimo podejmowania przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach współpracy z Pomorskim Ośrodkiem Adopcyjnym w Gdańsku i zgłaszania każdego dziecka, którego rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej. Z pewnością wynika to z zaangażowania gmin w pracy z rodzinami na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej.

Tabela 19. Powody opuszczenia przez dzieci rodzinnej pieczy zastępczej (do 18 roku życia) w latach 2017 – 2021

Powody opuszczenia rodzinnej pieczy zastępczej	2017	2018	2019	2020	2021
Powrót do rodziny naturalnej	10	8	14	8	16
Umieszczenie w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej	4	13	9	18	8
Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej	6	7	7	3	2
Adopcja	2	3	6	5	0
Inne (przekształcenia rodzin zastępczych w zawodowe lub rodzinne domy dziecka)	5	0	9	6	21
Razem	27	31	45	40	47

Źródło: Sprawozdanie z PCPR Chojnice

Wysokość środków finansowych przeznaczonych na rodzinną pieczę zastępczą w latach 2017 - 2021 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 20. Nakłady finansowe przeznaczone na rodzinną pieczę zastępczą w latach 2017 – 2021

Rok	Nakłady finansowe przeznaczone na rodzinną pieczę zastępczą (PLN)
2017	4 093 075,12
2018	4 153 946,99
2019	4 378 727,92
2020	4 433 641,07
2021	5 002 462,63

Źródło: dane PCPR w Chojnicach

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej wyróżnia:

- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne;

Placówki opiekuńczo-wychowawcze dzieli się na placówki opiekuńczo-wychowawcze typu:

- socjalizacyjnego;
- interwencyjnego;
- specjalistyczno - terapeutycznego;
- rodzinnego.

Na terenie powiatu chojnickiego nie ma obecnie placówki opiekuńczo-wychowawczej. Na mocy postanowień sądu dzieci umieszczone są w placówkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych na terenie innych powiatów. Powiat chojnicki ponosi wysokie koszty utrzymania dzieci umieszczonych w placówkach. Z uwagi na złożoność potrzeb związanych z prawidłową realizacją pieczy zastępczej oraz rosnące koszty umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów bardzo potrzebne jest powstanie takiej placówki.

Tabela 21. Koszty finansowania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej poza terenem powiatu chojnickiego w latach 2017 – 2021

Rok	Koszty finansowania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej poza terenem powiatu chojnickiego (PLN)
2017	821 111,17
2018	784 933,84
2019	758 566,13
2020	834 359,30
2021	977 273,41

Źródło: dane PCPR w Chojnicach

Usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Osoba, która osiągnęła pełnoletniość w pieczy zastępczej oraz placówkach, takich jak: dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i

młodzieżowy ośrodek wychowawczy, jako „osoba usamodzielniana” zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem poprzez przyznanie pomocy:

- na kontynuowanie nauki;
- na usamodzielnienie;
- na zagospodarowanie.

Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych;
- zatrudnienia;
- pomocy prawnej i psychologicznej.

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiającą młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

Od 2009 r. w powiecie chojnickim funkcjonuje mieszkanie chronione dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. Dane o funkcjonowaniu mieszkania treningowego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Funkcjonowanie mieszkania chronionego treningowego w latach 2017 – 2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Ilość wychowanków przebywających w mieszkaniu chronionym treningowym	4	3	1	2	1
Koszt utrzymania mieszkania chronionego treningowego (PLN)	18 324,14	18 953,52	15235,27	19 261,08	17 738,74

Źródło: dane PCPR

3.5 Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

Według definicji Światowej Organizacji Zdrowia uzależnienie jest to „psychiczny, a niekiedy fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją, charakteryzujący się zmianami zachowania i innymi reakcjami, do których należy konieczność przyjmowania substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jego wpływu na psychikę, a niekiedy, aby uniknąć przykrych objawów towarzyszących brakowi substancji”.

Upraszczając – uzależnienie to nabyta silna potrzeba wykonywania określonej czynności lub zażywania określonej substancji. Potocznie definicja ta odnosi się do narkotyków, alkoholu czy leków, jednak termin ten ma szersze znaczenie. Uzależnienie jest postępującym procesem chorobowym polegającym na zdominowaniu psychiki, a często również fizjologii człowieka przez pragnienie zażycia substancji psychoaktywnej bądź wykonania czynności uznanej za nagradzającą. Wraz z rozwojem choroby człowiek zaczyna potrzebować ich, aby funkcjonować na normalnym poziomie, zaś abstynencja powoduje znaczne cierpienie.

Najbardziej powszechnym uzależnieniem jest uzależnienie od alkoholu. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z poważniejszych problemów. Zjawisko to stwarza problem złożony i trudny do przezwyciężenia dla wielu osób i nie zależy od płci, wieku ani poziomu wykształcenia. Nadużywanie alkoholu sprzyja powstawaniu różnych problemów, w tym przestępczości. Przykładowo według danych Komendy Powiatowej Policji w Chojnicach liczba sprawców przemocy domowej stosujących przemoc pod wpływem alkoholu w 2020 roku wyniosła 121 osób, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2019 o 69 osób.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) uznaje alkoholizm za problem medyczny od roku 1951. Uzależnienie od alkoholu (zespół uzależnienia od alkoholu, zależność alkoholowa, F10.2), figuruje od 1978 roku w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób, Urazów i Przyczyn Zgonów (ICD-9) jako zespół objawów somatycznych oraz zaburzeń zachowania i funkcji poznawczych, w których picie alkoholu staje się dominujące nad innymi, poprzednio ważniejszymi zachowaniami.

Alkoholizm jest chorobą społeczną, której konsekwencje dotyczą osoby uzależnione oraz członków ich rodzin. Nadużywanie alkoholu przez członka rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy, jest przyczyną cierpienia dorosłych i dzieci. Osoba pijąca z biegiem czasu coraz silniej koncentruje się na alkoholu, wycofuje się z pełnienia ról życiowych, przestaje świadczyć

na rzecz rodziny, a czasem nawet interesować się swoimi bliskimi. Narastanie problemu alkoholowego skłania niepijących członków rodziny do szukania sposobów pozwalających im przetrwać w sytuacji permanentnego strachu, braku poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji, niemożności zaspokojenia elementarnych potrzeb psychologicznych, a czasami również biologicznych.

Niewłaściwe korzystanie z napojów alkoholowych prowadzi do wielu negatywnych konsekwencji, które występują w wymiarze: jednostkowym, społecznym i ekonomicznym np.:

- samozniszczenie osób uzależnionych od alkoholu (w tym np. degradacja zdrowia fizycznego, życia emocjonalnego i społecznego funkcjonowania);
- szkody występujące u członków rodzin alkoholowych (np. rozpad rodziny, zaburzenia emocjonalne wszystkich członków rodziny – szczególnie dzieci);
- alkoholowa dezorganizacja środowiska pracy (np. absencja, wypadki, obniżenie wydajności pracy);
- naruszanie prawa i porządku przez osoby nietrzeźwe (np. przestępczość, przemoc w rodzinach alkoholowych, prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości);
- naruszenia prawa związane z handlem napojami alkoholowymi (np. sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim);
- uszkodzenia rozwoju psychofizycznego pijącej młodzieży (np. spadek wieku inicjacji alkoholowej, wzrost spożycia alkoholu przez dzieci i młodzież).

Na szczeblu krajowym aktem prawnym regulującym kwestie alkoholowe jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. Ustawodawca większość kompetencji, obowiązków i środków finansowych na rozwiązywanie problemów alkoholowych przekazuje gminom (reguluje m.in.: kwestie związane z realizacją zadań w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, procedurę wydawania i korzystania z zezwoleń na obrót napojami alkoholowymi, a także przepisy karne).

Działania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych powinny, w myśl art. 4¹ w/w ustawy, obejmować w szczególności:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;

- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- 5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 w/w ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- 6) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Szkód powodowanych przez alkohol nie można całkowicie uniknąć, ale można zmniejszyć destrukcyjne skutki nadużywania alkoholu poprzez podejmowanie wszechstronnych działań w tym zakresie. Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych funkcjonujące w powiecie chojnickim, Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej w Chojnicach oraz Centrum Terapii Uzależnień „PROMEDICA” w Chojnicach.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracja społeczna osób nimi dotkniętych. Inicjowanie tychże działań należy do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych funkcjonujących w powiecie chojnickim.

Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej w Chojnicach realizuje zadania związane z profesjonalnym świadczeniem pomocy osobom z problemem uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, młodzieży eksperymentującej i narażonej na uzależnienia. W Ośrodku Profilaktyki Rodzinnej w Chojnicach udzielane są porady terapeuty uzależnień. Porad udzielano w ramach punktu konsultacyjnego działającego w Ośrodku.

Przemoc w rodzinie to jednorazowy lub powtarzalny akt, staje się przyczyną zranienia albo niesie za sobą takie ryzyko wobec osoby pozostającej w rodzinie, będącej zależną od sprawcy lub sprawców zdarzenia. W ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiuje się jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nie powinno występować. Niestety ma ona miejsce i bardzo często jest ukrywana zarówno przez osoby jej doznające, jak i będące świadkami zdarzenia. Ofiary z różnych powodów nie chcą się ujawniać i obciążać sprawców przemocy. Świadkowie oraz osoby posiadające wiedzę lub uzasadnione domniemanie także nie decydują się na zgłoszenie podejrzenia występowania przemocy, mimo świadomości rozgrywającego się w pobliżu dramatu.

Powiat chojnicki realizując ustawowe zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie uchwalił i realizuje „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025”. Celem Programu jest ograniczenie skali problemu i skutków przemocy domowej, do osiągnięcia, którego ma pośrednio przyczynić się realizacja zadań zaplanowanych w programie. Cele szczegółowe, bezpośrednio osiąganego w programie, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

W powiecie chojnickim, we wszystkich gminach funkcjonują zespoły interdyscyplinarne. W ich skład wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy sądowi. W skład zespołu interdyscyplinarnego mogą także wchodzić prokuratorzy i przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Podstawowym zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, a także integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zadania te są wykonywane w szczególności przez:

- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie;
- dokonywanie diagnozy problemu przemocy w rodzinie;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;

- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

Na terenie powiatu chojnickiego swoje działania prowadzi 5 zespołów interdyscyplinarnych. Posiedzenia zespołów winny odbywać się nie rzadziej niż jeden raz na trzy miesiące. Częstsze spotkania zespołów są warunkowane rosnącymi potrzebami, które wynikają z szerzącego się zjawiska przemocy i wprowadzania obligatoryjnych działań zapobiegawczych. Poniższe zestawienie wskazuje na liczbę rodzin objętych działaniami poszczególnych zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych w latach 2018 – 2020.

Tabela 23. Liczba rodzin objętych działaniami poszczególnych zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych w powiecie chojnickim w latach 2018 – 2020

Nazwa Ośrodka Pomocy Społecznej/rok	2018	2019	2020
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach	129	120	106
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach	51	37	44
Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czersku	57	86	96
Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach	40	44	51
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Konarzynach	2	4	7
Łącznie	279	291	304

Źródło: dane PCPR w Chojnicach

Na podstawie danych zawartych w powyższej tabeli można stwierdzić wzrost liczby rodzin objętych pomocą na przestrzeni trzech lat. Jedynie w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Chojnicach nastąpił spadek liczby rodzin objętych działaniami zespołu interdyscyplinarnego.

Według danych Komendy Powiatowej Policji w Chojnicach w latach 2017 – 2021 liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie wyniosła łącznie 1 133. W liczbie tej zawiera się 984 kobiet (do 65 r.ż. – 916, od 66 r.ż. – 68), 115

mężczyzn (do 65 r.ż. – 108, od 66 r.ż. – 7), 34 osoby małoletnie (w tym liczba dziewcząt – 15, liczba chłopców – 19). W sensie ogólnym skalę tego zjawiska w powiecie chojnickim można określić zestawiając liczbę osób doznających przemocy, które zgłosiły się do ośrodków pomocy społecznej z liczbą mieszkańców powiatu chojnickiego. W 2019 roku¹⁰ liczba mieszkańców powiatu wynosiła 97 645, w tym samym roku do ośrodków pomocy społecznej zgłosiły się 573 osoby doznające przemocy, czyli 0,59% populacji powiatu. Świadczy to niestety o sporym zasięgu omawianego zjawiska. Osoby dotknięte przemocą w rodzinie najczęściej doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej. Znacznie rzadziej diagnozowana jest przemoc ekonomiczna i seksualna.

Tabela 24. Liczba osób doznających przemocy, które zgłosiły się do ośrodków pomocy społecznej w latach 2018 – 2020

Osoba/rok	2018	2019	2020
Kobiety	195	183	187
Mężczyźni	144	143	138
Dzieci	200	165	174
Osoby starsze/niepełnosprawne	96	72	80
Razem	635	563	579

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Chojnicach

Z danych liczbowych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, iż najczęściej doznawanie aktów przemocy zgłaszały kobiety. Na przełomie trzech lat ich liczba wynosiła 563, ale malała w kolejnych latach, ponieważ w roku 2018 wynosiła 195, w roku 2019 spadła do 183 i w roku 2020 wynosiła 187. W latach 2018 – 2020 mężczyźni doświadczali przemocy w liczbie 425, dzieci w liczbie 539, a osoby starsze i/lub niepełnosprawne w liczbie 248. Zauważalne jest, że drugą co do wielkości grupą doświadczającą najczęściej przemocy są dzieci.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” uregulowany został sposób postępowania służb odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – od momentu zgłoszenia zdarzenia poprzez działania ukierunkowane na pomoc osobie dotkniętej przemocą w rodzinie oraz działania skierowane na osobę stosującą przemoc w rodzinie. W ramach procedury „Niebieskiej Karty” członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej:

- udzielają pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;

¹⁰ Wybrano rok 2019, ponieważ odnośnie wielkości populacji najnowsze dostępne dane są za rok 2019

- podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań;
- zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej;
- opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, i jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych. Indywidualny plan pomocy obejmuje ogół działań podejmowanych przez tę osobę w celu poprawy sytuacji życiowej tej osoby oraz jej rodziny. Indywidualny plan pomocy może ulegać zmianie w zależności od jej potrzeb i sytuacji;
- rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań.

Odpowiedzi na pytanie jak często dochodzi do występowania zjawiska przemocy w rodzinie dostarczają dane na temat częstości wszczynania procedury „Niebieskich Kart” w miejskich i gminnych ośrodkach pomocy społecznej oraz innych podmiotach. Dane te zostały przedstawione w tabeli 25 oraz w tabeli 26.

Tabela 25. Liczbowe zestawienie ilości „Niebieskich Kart” założonych w poszczególnych ośrodkach pomocy społecznej w powiecie chojnickim w latach 2018 – 2020

Nazwa Ośrodka Pomocy Społecznej/rok	2018	2019	2020
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach	21	10	10
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach	29	14	34
Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czersku	2	8	6
Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brusach	1	3	2
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Konarzynach	0	0	0
Łącznie	53	35	52

Źródło: dane PCPR w Chojnicach

Tabela 26. Liczbowe zestawienie ilości „Niebieskich Kart” założonych w poszczególnych podmiotach, innych niż ośrodki pomocy społecznej w latach 2018-2020

Instytucja/rok	2018	2019	2020	Łącznie
Policja	147	155	207	509
Ochrona zdrowia	0	0	0	0
Oświata	0	8	3	11
Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	5	5	8	18
Razem	152	168	218	538

Źródło: dane PCPR w Chojnicach

Analizując skalę zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych zespołów interdyscyplinarnych powiatu chojnickiego można zauważyć, że do tychże zespołów najczęściej „Niebieskich Kart” wpłynęło od policji jak i od ośrodków pomocy społecznej.

W powiecie chojnickim funkcjonuje Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach, który zapewnia między innymi pomoc osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie. Do Ośrodka zgłaszają się najczęściej osoby nie będące klientami ośrodków pomocy społecznej.

Punkt Interwencji Kryzysowej w Chojnicach świadczy zinstytucjonalizowane formy pomocy przeznaczonej dla osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych, które wymagają pomocy psychologicznej i społecznej. Pomoc udzielana przez Punkt Interwencji Kryzysowej obejmuje:

- konsultacje i wsparcie psychologiczne zarówno dla dzieci, młodzieży, jak i dorosłych;
- doraźną pomoc w nagłych sytuacjach kryzysowych: porady, konsultacje, wsparcie psychologiczne dla osób poszkodowanych i członków ich rodzin;
- porady prawne w podstawowym zakresie;
- pomoc prawną w zakresie redagowania pism procesowych, uzyskania informacji o przysługujących prawach i uprawnieniach, pokierowanie do odpowiednich organów i instytucji pomocowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach cyklicznie realizuje także program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie. Realizowany program obejmuje cykl spotkań (w tym spotkanie indywidualne i spotkania grupowe). Spotkanie indywidualne trwa 1 godzinę zegarową, natomiast każde spotkanie grupowe trwa 4 godziny zegarowe.

Łącznie uczestnicy programu uczestniczą w 61 godzinach zajęć. Program skoncentrowany jest wokół następujących elementów:

- edukacji – dostarczeniu uczestnikom informacji, które pomogą im zrozumieć dynamikę przemocy;
- rozpoznawaniu i zmianie systemu przekonań i postaw osobistych, stworzeniu okazji do badania osobistego systemu przekonań, które inicjują i wzmacniają stosowanie przemocy;
- zmian behawioralnych – poznawczych – dania możliwości ćwiczenia nowych i konstruktywnych form myślenia i reagowania służących kontroli szkodliwych zachowań.

3. 6. Bezdomność

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie niezameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Jednak jak podkreśla wielu badaczy, bezdomność jest przede wszystkim zjawiskiem społecznym, niepoddającym się opisowi w kategoriach czysto prawnych. Ani formalne prawo do zamieszkania w danym lokalu, ani brak tego prawa nie przesądzają bowiem niczego w kwestii bezdomności. Możliwe są sytuacje, gdy konflikty rodzinne uniemożliwiają faktyczne współzamieszkiwanie w lokalu, w którym jest się zameldowanym, lub też zaspakajanie potrzeb mieszkaniowych pomimo braku zameldowania i formalnego prawa do zamieszkiwania w danym lokalu.

Bezdomność jest jedną z najbardziej skrajnych form wykluczenia społecznego. Obraz skali zjawiska bezdomności na poziomie województwa pomorskiego opiera się na danych z koordynowanej w 2019 roku przez ówczesne Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej analizy zjawiska pn. „Ogólnopolskie badania liczby osób bezdomnych”. Na podstawie wyników tego badania województwo pomorskie było jednym z trzech województw z największą liczbą ujawnionych osób bezdomnych. W trakcie tego badania zdiagnozowano 3 014 osób bezdomnych, w tym 428 kobiet i 58 dzieci oraz 2 528 mężczyzn. Na przestrzeni lat zauważalny jest spadek liczby osób w kryzysie bezdomności we wszystkich grupach – zarówno wśród kobiet (o 2,7%), mężczyzn (o 9%) jak i dzieci (o 15%). Co istotne, najwyższy spadek wśród populacji osób bezdomnych dotyczy liczby dzieci uwikłanych

w kryzys bezdomności. Liczba osób bezdomnych na terenie powiatu chojnickiego była jedną z najniższych w województwie pomorskim i wynosiła 24 osoby, jednak w porównaniu do danych z 2009 roku liczba bezdomnych wzrosła o 6 osób. W roku 2017 liczba osób bezdomnych na terenie powiatu wynosiła 26 osób. Placówki udzielające wsparcia osobom bezdomnym na terenie powiatu chojnickiego:

- Noclegownia dla Bezdomnych Mężczyzn prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chojnicach, przeznaczona dla 12 osób, czynna w godzinach 17.30 – 10.00, przyjmowanie odbywa się na podstawie skierowania OPS;
- Hostel Readaptacji Społecznej w Chojnicach, prowadzony przez Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne, z 12 miejscami dla mężczyzn, przyjmowanie odbywa się na podstawie skierowania terapeuty;
- Ośrodek Readaptacji Stowarzyszenia Solidarni „PLUS” EKO „Szkoła życia” w Wandzinie - placówka specjalizująca się w leczeniu osób uzależnionych od środków psychoaktywnych, przyjmująca osoby bezdomne i uzależnione.

3. 7. Starość

Problematyce starości poświęca się ostatnio bardzo wiele uwagi, co wynika przede wszystkim z zaawansowanego procesu starzenia się społeczeństwa polskiego. Skala problemu starzenia się społeczeństwa urosła do rangi kwestii o strategicznym znaczeniu dla Polski. Wydłużenie czasu trwania życia stanowi niewątpliwie osiągnięcie cywilizacyjne, lecz równocześnie generuje szereg wyzwań w sferze ekonomicznej, społecznej, kulturowej i edukacyjnej, a także socjalnej.

W związku z postępującym procesem starzenia się ludności naszego kraju następuje systematyczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Analogiczną sytuację można zaobserwować również w powiecie chojnickim. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,9 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Prognozowana liczba mieszkańców powiatu chojnickiego w 2050 roku wynosi 91 357, z czego 46 156 to kobiety, a 45 201 mężczyźni¹¹.

Prognoza ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym do 2035 r., opracowana przez GUS, zakłada, że w województwie pomorskim liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety po 60 r. ż., mężczyźni po 65 r. ż.) w latach najbliższych będzie

¹¹ [https://www.polskawliczbach.pl/powiat_chojnicki#dane-demograficzne\(12.11.2022\)](https://www.polskawliczbach.pl/powiat_chojnicki#dane-demograficzne(12.11.2022)).

gwałtownie wzrastać. W roku 2020 – 476,5 tys. osób (w tym 316,3 tys. kobiet), w 2025 – 517,2 tys. osób (w tym 332,9 tys. kobiet), w 2030 – 538,5 tys. osób (w tym 343,7 tys. kobiet), w 2035 – 564,7 tys. osób (w tym 363,2 tys. kobiet). Przy prognozowanym niewielkim wzroście liczby ogółu ludności w 2035 r. osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiłyby ok. 25% mieszkańców województwa. Liczne badania wskazują, że polityka społeczna, odpowiadająca na potrzeby rosnącej liczby osób starszych, powinna mieć charakter zintegrowany, multidyscyplinarny, strategiczny i koncentrować się na dwóch priorytetach: umożliwienie osobom starszym samodzielnego życia we własnym środowisku domowym oraz zapewnieniu im stabilnej pozycji w strukturze społeczności lokalnych¹².

Starzenie się ludności, pomimo swojego globalnego charakteru posiada przede wszystkim wymiar lokalny, stawiając przed władzami jednostek samorządu terytorialnego określone wyzwania. Lista zadań, które władze lokalnych jednostek terytorialnych powinny realizować w perspektywie rosnącego udziału osób starszych w społeczeństwie jest bardzo długa. Do zadań tych należą między innymi:

- tworzenie warunków do powstawania i funkcjonowania sieci instytucji oferujących usługi opiekuńcze dedykowane osobom starszym – zarówno w trybie opieki domowej, jak również instytucjonalnej;
- udzielanie świadczeń pomocy społecznej (finansowych i niefinansowych) osobom starszym i ich opiekunom;
- promowanie profilaktyki zdrowotnej, zapewnienie dostępu do opieki geriatrycznej i świadczeń rehabilitacyjnych;
- aktywizacja społeczna osób starszych, poprzez rozwój i finansowanie oferty kulturalnej, edukacyjnej i rekreacyjnej – dostosowanej do oczekiwań osób starszych;
- gospodarowanie zasobami mieszkaniowymi, w tym dostosowywanie mieszkań do poziomu sprawności i samodzielności osób starszych;
- udzielanie wsparcia psychologicznego i prawnego dla osób starszych i ich opiekunów¹³.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) jako obszary wymagające aktywności władz lokalnych, w odpowiedzi na postępujące starzenie się ludności, wymienia: przestrzeń zewnętrzną i budynki, gospodarkę mieszkaniową, transport publiczny, partycypację

¹² A. Richert – Kaźmierska, E. Lechman, H. Necel, Starzenie się społeczeństwa wyzwaniem dla pomorskich gmin. Koncepcja opieki nad osobami starszymi w województwie pomorskim – obszar gmin pozametropolitarnych, Fundacja Promocji Inicjatyw Europejskich, Gdańsk 2015, s. 9.

¹³ Zob. P. Błędowski, *Lokalna polityka społeczna wobec ludzi starych*, Warszawa 2002, s. 25.

społeczną, godność i integrację, aktywność obywatelską i zawodową, systemy komunikowania się oraz wsparcie społeczne i opiekę zdrowotną¹⁴.

Na terenie powiatu chojnickiego funkcjonuje szereg organizacji, jednostek i podmiotów wspierających osoby starsze, w tym:

- ośrodki pomocy społecznej,
- PCPR Chojnice,
- DPS Chojnice,
- domy dziennego pobytu,
- hospicja,
- zakład opiekuńczo-leczniczy,
- Związek Emerytów i Rencistów,
- Uniwersytety III Wieku,
- Kluby seniorów,
- inne stowarzyszenia zrzeszające i wspierające osoby starsze.

3. 8. Wnioski końcowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030 nie obejmuje wszystkich obszarów zagrożonych. Takie zagadnienia jak choroby psychiczne, przestępczość, handel ludźmi czy narastający problem uchodźców i nielegalnych migracji nie stanowią głównych zagrożeń i wyzwań dla rozwoju społecznego występujących w powiecie chojnickim. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030, odzwierciedla główne bariery w realizacji potrzeb społecznych na terenie powiatu ujawnione w trakcie spotkań warsztatowych, badań i konsultacji społecznych. Przedstawione w części diagnostycznej problemy społeczne wzajemnie na siebie wpływają oraz tworzą łańcuch przyczynowo - skutkowy mogący okazać się, w razie braku strategicznej reakcji, barierą w rozwoju społeczności lokalnej.

¹⁴World Health Organization, *Global age-friendly cities: a guide*, Geneva 2007.

4. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Polega ona na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał jakim dysponuje dany podmiot. Analiza SWOT służy do uporządkowania zgromadzonych informacji w czterech głównych kategoriach istotnych dla rozwiązywania problemów społecznych. Kategorie te zostały określone jako:

- **Mocne strony S** (ang. strengths) – wszystko to, co stanowi zaletę, atut, przewagę powiatu;
- **Słabe strony W** (ang. weaknesses) – wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę, ograniczenie możliwości rozwojowych powiatu;
- **Szanse O** (ang. opportunities) – wszystko to, co stwarza dla powiatu szansę na rozwój i korzystne zmiany;
- **Zagrożenia T** (ang. threats) – wszystko to, co zagraża rozwojowi powiatu, stwarza niebezpieczeństwo niekorzystnej zmiany.

MOCNE STRONY

- potencjał jednostek pomocy i integracji społecznej oraz instytucji działających w zakresie pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym;
- dobra współpraca z różnymi instytucjami i podmiotami realizującymi zadania z zakresu pomocy społecznej;
- zainteresowanie władz samorządowych rozwiązywaniem problemów społecznych;
- tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz programów długoterminowych skierowanych do poszczególnych grup beneficjentów;
- stosunkowo korzystna sytuacja demograficzna powiatu chojnickiego;
- istniejące organizacje i stowarzyszenia pozarządowe;
- duża aktywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych;
- istnienie dobrze wyposażonego szpitala powiatowego.

SŁABE STRONY

- migracje z powiatu osób młodych;
- niski wskaźnik przedsiębiorczości;
- słaby rozwój spółdzielczości socjalnej;
- niewystarczająca profilaktyka zdrowotna;
- niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i chronionych;
- brak wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego;
- zły dostęp osób starszych do usług medycznych;
- brak dostępu do rehabilitacji;
- wzrastająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej;
- wzrost liczby rodzin niewydolnych wychowawczo;
- brak całodobowego ośrodka interwencji kryzysowej;
- stosunkowo duża liczba rodzin dysfunkcyjnych;
- deficyt rodzin zastępczych;
- zjawisko „dziedziczenia” biedy i bezradności społecznej;
- proces starzenia się ludności;
- zbyt mała ilość placówek opieki całodobowej dla osób starszych;
- wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych i wymagających opieki;
- niewystarczające środki finansowe przeznaczone na rehabilitacje społeczną i zawodową;
- brak placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego;
- słaba komunikacja wewnątrz powiatowa, niezadawalający stan dróg wojewódzkich - wywierające silny wpływ na aktywność zawodową i mobilność mieszkańców.

SZANSE

- utrzymanie możliwości uzyskiwania wsparcia finansowego ze środków UE;
- zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego;
- doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej;
- koordynacja działań na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych i chorych;
- aktywizacja osób niepełnosprawnych;
- likwidowanie barier architektonicznych;
- rozwój rodzicielstwa zastępczego;

- szkolnictwo otwarte na zmianę kierunków;
- rozwój kształcenia ustawicznego dorosłych;
- wzrastająca mobilność osób poszukujących zatrudnienia;
- planowane szybkie połączenia drogowe i kolejowe z Trójmiastem;
- rozwijająca się współpraca z innymi powiatami, partnerstwa;
- promocja i wsparcie wolontariatu;
- inwestycje tworzące nowe miejsca pracy;
- podejmowanie zintegrowanych działań wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;
- wzrost wykrywalności przestępczości, w tym przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy;
- wzrastająca świadomość konieczności reagowania w sytuacji przemocy;
- utworzenie na terenie powiatu placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego.

ZAGROŻENIA

- zły stan finansów publicznych w kraju i szybko rosnąca inflacja;
- spadek dochodów jednostek samorządowych;
- potencjalny brak możliwości pozyskiwania środków z Unii Europejskiej;
- nasilanie się problemów społecznych wynikających z pogorszającej się sytuacji gospodarczej;
- kryzys rodziny oraz wzrost przemocy w rodzinie;
- brak miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej;
- ograniczanie wsparcia finansowego pomocy społecznej;
- niekorzystne tendencje demograficzne;
- skomplikowane procedury pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych;
- niedostateczna oferta wsparcia dla seniorów;
- wykluczenie społeczne osób starszych;
- mała aktywność osób niepełnosprawnych;
- niestabilna sytuacja ekonomiczna rodzin;
- zła dostępność transportowa (transport publiczny) powiatu;
- brak szybkich połączeń kolejowych z Trójmiastem.

5. WIZJA I MISJA

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030 jest określenie priorytetów w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. U ich podłoża stoi wizja, czyli pozytywny obraz tego, w jaki sposób powinni funkcjonować mieszkańcy powiatu, przede wszystkim w sferze rodzinnej, społecznej, zdrowotnej i zawodowej. Na podstawie dokonanych analiz określono wizję w brzmieniu:

POWIAT CHOJNICKI BEZPIECZNYM OBSZAREM ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU, Z DOBRZE ROZWINIĘTĄ SIECIĄ USŁUG SPOŁECZNYCH DOSTĘPNYCH DLA MIESZKAŃCÓW.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030 będzie zmierzać do wprowadzenia określonych zmian w rzeczywistości społecznej zmierzających do urzeczywistnienia sformułowanej powyżej wizji, w ramach której za niezwykle ważny uznaje się dostęp mieszkańców z różnych grup społecznych do szeroko rozumianych usług społecznych.

Misja określa natomiast, jakie są priorytety w działaniach na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Przedstawia się ona następująco:

Powiat chojnicki inicjuje, realizuje oraz wspiera efektywne programy na rzecz wspierania rodzin w prawidłowej realizacji ich społecznych funkcji, podnoszenia aktywności zawodowej mieszkańców, a także profilaktyki i minimalizowania skutków poważnych problemów społecznych. Działania te zmierzają do wykreowania warunków sprzyjających aktywnej integracji osób bezrobotnych, dotkniętych ubóstwem, dzieci i młodzieży (zwłaszcza pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych i tych w pieczy zastępczej), osób niepełnosprawnych, chorujących i starszych, uzależnionych oraz innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Władze oraz jednostki organizacyjne powiatu współpracują w realizacji swej misji strategicznej z gminami położonymi na terenie powiatu, instytucjami publicznymi, sektorem przedsiębiorców oraz organizacjami społecznymi, w sposób uwzględniający potrzeby i oczekiwania poszczególnych grup społecznych w ramach istniejących uwarunkowań prawnych, organizacyjnych i finansowych.

Wypełnieniem przyjętych wizji i misji powiatu są cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań. W oparciu o dokonaną diagnozę problemów społecznych, analizę

SWOT, przeprowadzone badania, wywiady oraz konsultacje z szerokim gronem przedstawicieli podmiotów działających w sferze szeroko rozumianej polityki społecznej i bezpieczeństwa społecznego, (w tym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach), sformułowano 5 celów strategicznych. Cele te bezpośrednio nawiązują do zadań i kompetencji samorządu powiatowego i skupiają się na rzeczywistych możliwościach realizacyjnych powiatu.

6. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cele strategiczne określają stany, których osiągnięcie w poszczególnych sferach funkcjonowania powiatu chojnickiego uznaje się za pożądane. Określają one wizję rozwoju w horyzoncie czasowym 2023 – 2030. Cele strategiczne zostały określone na podstawie przeprowadzonych warsztatów i konsultacji. Dla realizacji celów strategicznych określono wynikające z nich cele operacyjne.

Cele operacyjne stanowią konkretyzację sformułowań zawartych w poszczególnych celach strategicznych w kontekście zidentyfikowanych głównych problemów dotyczących rodzin dotkniętych kryzysem wartości i funkcji, osób dotkniętych długotrwałym bezrobociem, osób ubogich, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością, dzieci i młodzieży w pieczy zastępczej oraz młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, a także osób dotkniętych różnymi uzależnieniami i przemocą domową.

Cel strategiczny:

I. Wspieranie rodzin i rozwój systemu pieczy zastępczej

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Wielokierunkowa praca z rodzinami w kryzysie, niewydolnymi w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz przeciwdziałanie ich dysfunkcyjności

- działania profilaktyczne mające na celu zapobieganie zagrożeniom prawidłowego rozwoju dziecka i funkcjonowania rodziny w środowisku poprzez m.in. poradnictwo rodzinne, prowadzenie oddziaływań profilaktycznych w szkołach, świetlicach socjoterapeutycznych i innych placówkach wsparcia dziennego funkcjonujących na terenie powiatu, a także prowadzenie zajęć w szkołach przygotowujących do życia w rodzinie oraz prowadzenie „Szkoły dla Rodziców”, wspieranie rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez porady psychologiczne, socjalne, terapeutyczne i pedagogiczne;
- utworzenie specjalistycznego ośrodka zapewniającego wsparcie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny, w tym udzielanie pomocy psychologicznej, prawnej i socjoterapeutycznej szczególnie dla ofiar przemocy w rodzinie;
- promowanie wartości rodziny wśród lokalnej społeczności poprzez akcje informacyjne, a także organizowanie imprez rodzinnych, konferencji itp.

2. Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej:

- pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka poprzez akcje promujące ideę rodzicielstwa zastępczego, szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzących rodzinne domy dziecka;
- tworzenie niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, finansowanie wynagrodzeń i doposażenie w niezbędny sprzęt nowopowstające formy rodzinnej pieczy zastępczej;
- wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienia ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania;
- pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, umożliwienie udzielania pomocy pedagogicznej i psychologicznej rodzinom w miejscu ich zamieszkania;
- zapewnienie rodzinom dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie.

3. Rozwój instytucjonalnej pieczy zastępczej:

- utworzenie na terenie powiatu placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego;
- realizacja postanowień sądu w sprawie umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poprzez pozyskiwanie miejsc w placówkach na terenie innego powiatu.

4. Wielokierunkowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej:

- wzbudzanie i podtrzymywanie motywacji rodzin biologicznych do współpracy i utrzymywania kontaktu z dziećmi, umieszczonymi w pieczy zastępczej poprzez rozwój asystentury rodzin;

- pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadomienie rodzicom biologicznym ich ról społecznych i podjęcie obowiązków przypisanych tym rolom zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa.

5. Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą:

- pomoc w pozyskiwaniu mieszkań z zasobów gminy;
- zapewnienie miejsca w mieszkaniu chronionym utworzonym przez PCPR;
- wspieranie finansowe i rzeczowe;
- wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskaniu kwalifikacji zawodowych poprzez realizowanie indywidualnych programów usamodzielnienia;
- realizacja projektów na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 27. Cel strategiczny I. Wspieranie rodzin i rozwój systemu pieczy zastępczej

Cel operacyjny	Realizator	Partnerzy	Źródło finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realizacji
1. Wielokierunkowa praca z rodzinami w kryzysie, niewydolnymi w zakresie sprawowania funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz przeciwdziałanie ich dysfunkcyjności	OPS-y, CUS, kuratorzy sądowi, PPP Chojnice, podmioty lecznicze, kościoły i związki wyznaniowe	PCPR Chojnice, jednostki samorządu terytorialnego	Własne środki powiatu, środki unijne, PPRON, inne zewnętrzne źródła finansowani, MRiPS	Liczba rodzin objętych wsparciem. Liczba udzielonych świadczeń. Liczba realizowanych programów. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	Lata 2023 - 2030
2. Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej	PCPR Chojnice, Starostwo Powiat Chojnicki, PPP Chojnice, Ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci młodzieży	Jednostki samorządu terytorialnego, instytucje pozarządowe działające na rzecz pieczy zastępczej, MRiPS		Liczba utworzonych rodzin zastępczych. Liczba szkoleń dla rodzin zastępczych. Liczba osób, które ukończyły szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze. Liczba spotkań grup wsparcia. Liczba realizowanych programów/ przedsięwzięć. Liczba rodzin objętych wsparciem. Liczba przyznanych świadczeń.	Lata 2023 – 2030
3. Rozwój instytucjonalnej pieczy zastępczej	Powiat Chojnicki, PCPR Chojnice,	PCPR Chojnice, organizacje pozarządowe – fundacje, stowarzyszenia		Utworzenie na terenie powiatu placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego i interwencyjnego. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.	Lata 2023 – 2030
4. Wielokierunkowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Starostwo Powiatowe w Chojnicach, PCPR Chojnice, OPS- y, CUS,	Lokalne instytucje i organizacje, jednostki samorządu terytorialnego		Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy specjalistycznej. Liczba osób/rodzin objętych pracą socjalną.	Lata 2023 – 2030
5. Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	Starostwo Powiatowe w Chojnicach, PCPR Chojnice, OPS- y, CUS	Lokalne instytucje i organizacje, jednostki samorządu terytorialnego		Liczba przyznanych świadczeń. Liczba usamodzielniających się wychowanków. Kwota przeznaczona na pomoc w procesie usamodzielniania. Liczba mieszkań chronionych treningowych, Liczba miejsc w mieszkaniach chronionych treningowych, Licz. osób umieszczonych w mieszkaniu chronionym treningowym, Liczba wychowanków podnoszących kwalifikacje zawodowe/ kompetencje społ.	Lata 2023 – 2030

II. Rozwój systemu wspierania osób starszych, długotrwale i ciężko chorych

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Tworzenie warunków umożliwiających seniorom i osobom chorym aktywność społeczną i samodzielność życiową:

- opracowanie i realizacja programów profilaktycznych oraz promujących zdrowy styl życia;

- wzmacnianie aktywności społecznej i integracji seniorów i osób chorych poprzez dostosowanie oferty wydarzeń kulturalnych, sportowych, edukacyjnych do ich potrzeb;
- rozwój infrastruktury ośrodków dziennego pobytu;
- prowadzenie kampanii społecznych upowszechniających prawa i potrzeby osób starszych i chorych.

2. Wzmacnianie systemu pomocy na rzecz osób starszych i chorych wymagających wsparcia:

- rozwój i podwyższanie standardów i zabezpieczanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
- pomoc w likwidacji barier architektonicznych,
- rozwijanie infrastruktury lokali aktywizujących dla osób starszych,
- promowanie wolontariatu,
- zorganizowanie zespołu do opieki medycznej, socjalnej i kulturalnej.

3. Zwiększenie dostępności do usług medycznych i rehabilitacyjnych dla osób starszych i przewlekle chorych:

- wzmacnianie opieki medycznej nad osobami starszymi i długotrwale chorymi, w tym opieki paliatywnej i geriatrycznej;
- zorganizowanie i prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego;
- organizowanie rehabilitacji domowej;
- stworzenie bazy danych opiekunek, wolontariuszy do zadań medycznych i niemedycznych.

Tabela 28. Cel strategiczny II. Rozwój systemu wspierania osób starszych, długotrwale i ciężko chorych

Cel operacyjny	Realizator	Partnerzy	Źródło finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realizacji
1. Tworzenie warunków umożliwiających seniorom i osobom chorym aktywność społeczną i samodzielność życiową	Powiat Chojnicki	OPS-y, CUS, DPS, ŚDS-y, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, jednostki samorządu terytorialnego	Własne środki powiatu, środki unijne, PFRON, inne zewnętrzne źródła finansowania.	Liczba osób objętych wsparciem. Liczba zorganizowanych spotkań/wydarzeń kulturalnych, sportowych, edukacyjnych o charakterze integracyjnym. Liczba realizowanych programów. Liczba osób korzystających z ośrodków dziennego pobytu.	Lata 2023 – 2030
2. Wzmacnianie systemu pomocy na rzecz osób starszych i chorych wymagających wsparcia	PCPR Chojnice, OPS-y, CUS	DPS, ŚDS-y, organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze, jednostki samorządu terytorialnego		Liczba osób korzystających ze wsparcia. Kwota przeznaczona na stworzenie/rozbudowę/modernizację infrastruktury. Liczba tworzonych projektów/programów.	Lata 2023 – 2030
3. Zwiększenie dostępności do usług medycznych i rehabilitacyjnych dla osób starszych i przewlekle chorych	Podmioty lecznicze	DPS, ŚDS-y, OPS-y, organizacje pozarządowe, PCPR, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe		Liczba osób/instytucji świadczących usługi opiekuńcze. Liczba osób korzystających z opieki. Liczba osób korzystających z usług medycznych i rehabilitacyjnych.	Lata 2023 – 2030

III. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych:

- realizacja zadań z zakresu rehabilitacji społecznej określonych ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem poprzez uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych i imprezach integracyjnych;
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych;
- rozwój bazy wsparcia środowiskowego oraz zwiększania zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej dla osób niepełnosprawnych (WTZ, ŚDS);
- wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych;
- realizacja programów na rzecz osób niepełnosprawnych.

2. Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych:

- umożliwianie osobom niepełnosprawnym udziału w szkoleniach i przekwalifikowaniu zawodowym;
- zapewnienie udziału osób niepełnosprawnych w programach wspierających ich zatrudnienie;
- podejmowanie działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

3. Ochrona i przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych:

- kształtowanie świadomości społecznej w zakresie postrzegania osób niepełnosprawnych i ich problemów;
- rozpowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach dla osób niepełnosprawnych;
- zwalczanie dyskryminacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

4. Realizacja zadań określonych w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Tabela 29. Cel strategiczny III. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych

Cel operacyjny	Realizator	Partnerzy	Źródło finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realizacji
1.Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych	PCPR Chojnice, jednostki samorządu terytorialnego,	Starostwo Powiatowe, PFRON, jednostki samorządu terytorialnego powiatu, organizacje pozarządowe, szkoły, PZOON,	Własne środki powiatu, środki unijne, PFRON, Fundusz Pracy, inne zewnętrzne źródła finansowania,	Liczba osób objętych wsparciem. Liczba udzielonych świadczeń. Liczba realizowanych programów. Liczba umów dotyczących likwidacji barier. Kwota przeznaczona na likwidację barier.	Lata 2023 – 2030
2.Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych	PUP Chojnice, spółdzielnie socjalne, zakłady pracy chronionej,	Starostwo Powiatowe, PCPR Chojnice, PFRON, jednostki samorządu terytorialnego powiatu, organizacje pozarządowe, instytucje szkoleniowe, PZOON		Liczba osób objętych wsparciem. Liczba udzielonych świadczeń. Liczba realizowanych projektów/programów.	Lata 2023 – 2030
3.Ochrona i przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych	PCPR Chojnice	PFRON, jednostki samorządu terytorialnego powiatu, organizacje pozarządowe, PUP Chojnice		Liczba przeprowadzonych akcji/kampanii społeczno-informacyjnych. Liczba zrealizowanych projektów / programów.	Lata 2023 - 2030

IV. Ograniczanie i łagodzenie skutków bezrobocia poprzez odpowiednią politykę zatrudnienia

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu liczby nowych i atrakcyjnych miejsc pracy:

- realizacja programów aktywizacji zawodowej;
- prowadzenie oraz rozpowszechnianie badań na temat lokalnego rynku pracy;
- dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy;
- promocja polityki zatrudnieniowej, w tym trwałych form zatrudnienia.

2. Wzrost poziomu aktywności zawodowej mieszkańców, poprawa zatrudnialności w powiecie:

- promocja idei przedsiębiorczości;

- pomoc w pozyskiwaniu informacji o rynku pracy i możliwościach pozyskiwania środków na rozwój przedsiębiorczości;
- wspieranie samozatrudnienia oraz tworzenia nowych miejsc pracy;
- badania i analizy w zakresie przedsiębiorczości;
- działania na rzecz dostosowania pośrednictwa pracy do potrzeb pracodawców i przedsiębiorców.

3. Wspieranie działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej mieszkańców powiatu chojnickiego:

- objęcie kompleksowymi formami aktywizacji osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w szczególności osób niepełnosprawnych, młodych oraz długotrwale bezrobotnych;
- promocja i wspieranie wolontariatu oraz działalności ekonomii społecznej;
- współpraca z instytucjami działającymi na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- podniesienie jakości i efektywności usług świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Chojnicach.

Tabela 30. Cel strategiczny IV. Ograniczanie i łagodzenie skutków bezrobocia poprzez odpowiednią politykę zatrudnienia

Cel operacyjny	Realizator	Partnerzy	Źródło finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realizacji
1. Tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu liczby nowych i atrakcyjnych miejsc pracy	PUP Chojnice	Starostwo Powiatowe w Chojnicach, lokalne instytucje wspierające rozwój przedsiębiorczości, ZUS, Urząd Skarbowy, Urząd Statystyczny, pracodawcy, PCPR,	Fundusz Pracy, Europejski Fundusz Społeczny, PFRON, własne środki powiatu, inne zew. Źródła finansowania	Liczba osób bezrobotnych, którym przyznano jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności Gospodarczej. Średni koszt uczestnictwa w programie. Jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej. Liczba zgłoszonych ofert pracy / liczba miejsc pracy. Liczba zawartych umów / liczba miejsc w ramach programów.	Lata 2023 – 2030
2. Wzrost poziomu aktywności zawodowej mieszkańców, poprawa zatrudnialności w powiecie	PUP Chojnice	pracodawcy, Starostwo Powiatowe w Chojnicach, Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, instytucje zajmujące się problematyką rynku pracy, PCPR, OPSy		Liczba zorganizowanych/ współorganizowanych inicjatyw na rzecz promocji zatrudnienia i aktywizacji osób pozostających bez pracy. Liczba osób objętych usługami rynku pracy. Liczba osób zaktywizowanych w ramach następujących instrumentów rynku pracy: a. prace interwencyjne b. roboty publiczne c. prace społecznie użyteczne d. szkolenia e. bon szkoleniowy f. staże g. bon stażowy h. bon na zasiedlenie i. refundacja kosztów opieki nad dzieckiem/dziećmi do lat 6 lub osobą zależną j. zwrot kosztów przejazdu na ofertę pracy, szkolenie, staż. Łączna liczba osób objętych wszystkimi realizowanymi programami rynku pracy. Liczba i rodzaj projektów skierowanych do osób w trudnej sytuacji na rynku pracy. Liczba porozumień realizowanych z OPS. Liczba indywidualnych porad zawodowych / liczba uczestników. Liczba grupowych porad zawodowych / Liczba uczestników. Liczba osób korzystających z narzędzi do badania kompetencji zawodowych. Liczba indywidualnych informacji zawodowych / liczba uczestników. Liczba grupowych informacji zawodowych / liczba uczestników.	Lata 2023 – 2030
3. Wspieranie działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej mieszkańców powiatu chojnickiego	PUP Chojnice	Starostwo Powiatowe w Chojnicach, Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, instytucje szkoleniowe, uczelnie wyższe		Liczba szkoleń / liczba pracowników biorących udział w szkoleniach. Liczba pracowników biorących udział w konferencjach, sympozjach, seminariach, warsztatach, dobrych praktykach / tematyka. Liczba elektronicznych rejestracji. Liczba wniosków złożonych z wykorzystaniem formularza dostępnego za pośrednictwem strony www.praca.gov.pl. Liczba i rodzaj instytucji współpracujący w ramach SEPI.	Lata 2023 – 2030

V. Udzielanie wsparcia i rozwój działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej oraz dotkniętych różnymi uzależnieniami

Cele operacyjne i kierunki działań:

1. Stworzenie sprawnego systemu wsparcia osób i rodzin w celu przezwyciężania trudności życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie

- podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych sprzyjających wzmocnieniu więzi rodzinnych oraz nauka radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych;
- dostosowanie infrastruktury pomocy społecznej umożliwiającej dostęp do świadczeń w zakresie interwencji kryzysowej i wsparcia;
- podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze interwencji kryzysowej;
- realizacja projektów z zakresu specjalistycznej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych.

2. Podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz ochronę osób doświadczających przemocy:

- rozwijanie społecznej świadomości i wrażliwości na zjawisko przemocy w rodzinie;
- zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy dla osób i rodzin, w których występuje problem przemocy;
- ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie;
- praca z osobami stosującymi przemoc w rodzinie poprzez oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, oddziaływania terapeutyczne;
- rozwijanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Wzmacnianie sieci wsparcia w zakresie profilaktyki uzależnień, promowanie zdrowego stylu życia oraz aktywnego spędzania wolnego czasu:

- realizacja programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii;
- opracowywanie i realizacja programów profilaktycznych oraz edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom;
- rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży;
- wzbogacenie oferty miejsc spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.

4. Rozwijanie systemu wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych:

- umożliwienie korzystania ze specjalistycznego poradnictwa, terapii uzależnień, programów reintegracji społecznej i zawodowej;
- udzielanie wsparcia osobom uzależnionym i ich rodzinom;
- prowadzenie kampanii promujących instytucje świadczące pomoc w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom;
- rozwijanie lokalnych form pomocy osobom uzależnionym.

5. Rozwijanie systemu wsparcia na rzecz bezdomnych oraz osób i rodzin zagrożonych bezdomnością:

- monitorowanie problemu bezdomności;
- udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom bezdomnym;
- zapewnienie osobom bezdomnym miejsc pobytu w placówkach udzielających schronienia;
- tworzenie i wdrażanie programów osłonowych mających na celu przeciwdziałanie bezdomności oraz działań sprzyjających wychodzeniu z bezdomności;
- motywowanie osób bezdomnych do uczestnictwa w programach reintegracji społecznej i zawodowej.

Tabela 31. Cel strategiczny V. Udzielanie wsparcia i rozwój działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej oraz dotkniętych różnymi uzależnieniami

Cel operacyjny	Realizator	Partnerzy	Źródło finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realizacji
1.Stworzenie sprawnego systemu wsparcia osób i rodzin w celu przezwyciężania trudności życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie	PCPR Chojnice, PIK Chojnice, OPS-y, CUS,	GKRPA, PPP, policja, podmioty lecznicze, Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Własne środki powiatu, środki unijne, inne zewnętrzne źródła finansowania	Liczba podjętych działań edukacyjnych, profilaktycznych. Liczba osób uczestniczących w działaniach. Liczba godzin szkoleń, kursów i innych form doskonalenia zawodowego dla realizatorów zadań. Liczba osób doskonalących się. Liczba zrealizowanych projektów. Liczba osób korzystających ze specjalistycznego wsparcia.	Lata 2023 – 2030
2.Podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz ochronę osób doświadczających przemocy	PCPR Chojnice, PIK Chojnice, OPS-y, CUS	Zespoły interdyscyplinarne i grupy robocze, GKRPA, PPP, policja, podmioty lecznicze, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Ośrodek Profilaktyki Rodzinnej,		Liczba osób objętych działaniami/programami profilaktycznymi i korekcyjno-edukacyjnymi/terapeutycznymi. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”. Liczba osób korzystających ze specjalistycznego wsparcia.	Lata 2023 – 2030
3.Wzmacnianie sieci wsparcia w zakresie profilaktyki uzależnień, promowanie zdrowego stylu życia oraz aktywnego spędzania wolnego czasu	Jednostki samorządu terytorialnego	Organizacje pozarządowe, podmioty lecznicze, KRPA		Liczba programów profilaktycznych. Liczba instytucji zaangażowanych w udzielanie wsparcia. Kwota wydatków na wzbogacenie oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży. Liczba zrealizowanych projektów z zakresu wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	Lata 2023 – 2030
4.Rozwijanie systemu wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych	Podmioty lecznicze, placówki oświatowe, Poradnie /ośrodki leczenia uzależnień,	PCPR Chojnice, OPS-y, Policja, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, CUS.		Liczba podjętych działań. Liczba osób objętych działaniami.	Lata 2023 – 2030
5.Rozwijanie systemu wsparcia na rzecz bezdomnych oraz osób i rodzin zagrożonych bezdomnością	Jednostki samorządu terytorialnego, OPS-y, CUS	Organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne JST, podmioty prywatne, kościoły związki wyznaniowe.		Liczba osób bezdomnych /zagrożonych bezdomnością. Ilość udzielonych świadczeń materialnych i niematerialnych. Liczba miejsc w placówkach udzielających schronienia. Liczba programów osłonowych dot. przeciwdziałania bezdomności oraz sprzyjających wychodzeniu z bezdomności. Liczba osób uczestniczących w programie reintegracji społecznej i zawodowej.	Lata 2023 – 2030

7. ZARZĄDZANIE REALIZACJĄ STRATEGII

Wdrażanie i monitoring

Aplikacyjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030 wymaga przyjęcia zestawu wskaźników umożliwiających monitorowanie realizacji każdego z wymienionych w strategii celów. Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będzie na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz dostosowywaniu kierunków tych działań w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się np. w wyniku zmian obowiązujących regulacji prawnych lub zmian w środowisku lokalnym. Raport z realizacji strategii będzie opracowywany w cyklu rocznym. W oparciu o zebrane dane będzie następowało formułowanie wniosków i rekomendacji istotnych dla dalszej realizacji strategii. Podstawowym celem wyżej wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Za realizację i osiągnięcie celów zawartych w strategii w poszczególnych obszarach interwencji odpowiadają realizatorzy wymienieni w strategii. Wdrażanie strategii będzie systematycznie monitorowane przez realizatorów merytorycznych poszczególnych zadań, natomiast ocena stopnia realizacji i osiągniętych efektów dokonywana będzie corocznie w sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach.

Finansowanie

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu powiatu;
- środki przekazane powiatowi z budżetu państwa (dotacje);
- środki z funduszy krajowych;
- środki z Funduszu Pracy;
- projekty pozakonkursowe i konkursowe w ramach środków z MRPiPS;
- projekty pozakonkursowe i konkursowe w ramach środków z Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

8. ZAKOŃCZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030 obejmuje najważniejsze obszary problemowe z zakresu polityki społecznej, a cele i działania w niej wskazane realizowane będą o zasady partnerstwa, współdziałania i podmiotowości. W ramach niniejszej strategii za niezwykle ważny uznaje się dostęp mieszkańców z różnych grup społecznych do szeroko rozumianych usług społecznych. Jej realizacja przyczyni się do poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców powiatu.

Strategia powstała w szczególności z myślą o podejmowaniu działań służących wspieraniu rodzin w prawidłowej realizacji ich społecznych funkcji, podnoszeniu aktywności zawodowej mieszkańców, a także profilaktyki i minimalizowania skutków problemów społecznych. Działania te będą zmierzać do: wspierania rodzin i rozwoju systemu pieczy zastępczej, rozwoju systemu wspierania osób starszych oraz długotrwale i ciężko chorych, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, ograniczania i łagodzenia skutków bezrobocia poprzez odpowiednią politykę zatrudnienia oraz udzielania wsparcia i rozwoju działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej oraz dotkniętych różnymi uzależnieniami.

Strategia ma na celu podjęcie szeregu przedsięwzięć ułatwiających mieszkańcom powiatu chojnickiego dostęp do szeroko rozumianych usług społecznych. Ma ona charakter otwarty, może być ciągle aktualizowana i udoskonalana. Będzie służyć także do pozyskiwania funduszy z Unii Europejskiej na realizację projektów ze sfery społecznej. Jej opracowanie posłużyć ma lepszej, bardziej skutecznej, efektywniejszej realizacji działań na rzecz społeczności lokalnej w powiecie chojnickim.

Spis rysunków, tabel i wykresów zamieszczonych w tekście

9. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek. 1. Położenie powiatu chojnickiego na tle województwa pomorskiego	8
Rysunek 2. Mapa lokalizacyjna powiatu chojnickiego	9

10. SPIS TABEL

Tabela 1. Powierzchnia powiatu oraz liczba mieszkańców	9
Tabela 2. Ogólna zdawalność egzaminu maturalnego w latach 2016 – 2022	15
Tabela 3. Bezrobocie w powiecie chojnickim w układzie gmin w latach 2017 – 2021 ...	24
Tabela 4. Stopa bezrobocia w powiecie chojnickim na tle województwa pomorskiego i kraju w latach 2017 – 2021.....	25
Tabela 5. Bezrobocie kobiet i mężczyzn według gmin powiatu chojnickiego w latach 2017 – 2021	26
Tabela 6. Bezrobotni do 25 roku życia w gminach powiatu chojnickiego w latach 2017 – 2021	27
Tabela 7. Bezrobotni z orzeczonym stopniem niepełnosprawności wg stopnia niepełnosprawności, płci, poziomu wykształcenia, miejsca zamieszkania w latach 2017 – 2021	28
Tabela 8. Liczba wniosków o ustalenie niepełnosprawności złożonych do Powiatowego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności w Chojnicach oraz orzeczeń wydanych w latach 2017 – 2021	32
Tabela 9. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji, turystyki w latach 2017 – 2021	33
Tabela 10. Dofinansowanie przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych w latach 2017 – 2021.....	33
Tabela 11. Dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego w latach 2017 – 2021.....	33
Tabela 12. Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych w latach 2017 – 2021	33
Tabela 13. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w latach 2017 – 2021	34

Tabela 14. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w latach 2017 – 2021	34
Tabela 15. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu w latach 2017 – 2021.....	34
Tabela 16. Jednorazowe dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej w latach 2017 – 2021	34
Tabela 17. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie chojnickim w latach 2017 – 2021	37
Tabela 18. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w powiecie chojnickim w latach 2017 – 2021	38
Tabela 19. Powody opuszczenia przez dzieci rodzinnej pieczy zastępczej (do 18 roku życia) w latach 2017 – 2021	39
Tabela 20. Nakłady finansowe przeznaczone na rodzinną pieczę zastępczą w latach 2017 – 2021	39
Tabela 21. Koszty finansowania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej poza terenem powiatu chojnickiego w latach 2017 – 2021	40
Tabela 22. Funkcjonowanie mieszkania chronionego treningowego w latach 2017 – 2021	41
Tabela 23. Liczba rodzin objętych działaniami poszczególnych Zespołów Interdyscyplinarnych i grup roboczych w powiecie chojnickim w latach 2018 – 2020	46
Tabela 24. Liczb osób doznających przemocy, które zgłosiły się do ośrodków pomocy społecznej w latach 2018 – 2020	47
Tabela 25. Tabela 8 Liczbowe zestawienie ilości Niebieskich Kart założonych w poszczególnych ośrodkach pomocy społecznej w powiecie chojnickim w latach 2018 – 2020	48
Tabela 26. Liczbowe zestawienie ilości Niebieskich Kart założonych w poszczególnych podmiotach, innych niż ośrodki pomocy społecznej w latach 2018 – 2020	49
Tabela 27. Cel strategiczny I. Wspieranie rodzin i rozwój systemu pieczy zastępczej	62
Tabela 28. Cel strategiczny II. Rozwój systemu wspierania osób starszych, długotrwale i ciężko chorych	64
Tabela 29. Cel strategiczny III. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych	66
Tabela 30. Cel strategiczny IV. Ograniczanie i łagodzenie skutków bezrobocia poprzez odpowiednią politykę zatrudnienia	68

Tabela 31. Cel strategiczny V. Udzielanie wsparcia i rozwój działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej oraz dotkniętych różnymi uzależnieniami 70

11. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Prognoza demograficzna dla powiatu chojnickiego w latach 2025 – 2050	11
Wykres 2. Ludność powiatu chojnickiego według płci i wieku	12
Wykres 3. Edukacyjne grupy wieku w powiecie chojnickim (stan na rok 2021)	14
Wykres 4. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w powiecie chojnickim w latach 2019 – 2021.....	22
Wykres 5. Bezrobocie w powiecie chojnickim w latach 2019 – 2021	23

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.

Koordynatorem opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim na lata 2023 – 2030 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chojnicach.

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem zawierającym propozycję konkretnych działań mających na celu rozwiązywanie problemów społecznych w Powiecie Chojnickim oraz poprawę jakości życia i zaspakajania potrzeb mieszkańców.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem szczególnym, gdyż zawiera założenia polityki społecznej uwzględniające kompetencje samorządu powiatowego, ale też bierze pod uwagę przesłanki wynikające z sytuacji panującej na szczeblu gminnym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Chojnickim została przygotowana na lata 2023-2030. Sygnalizuje problemy społeczne występujące w gminach wchodzących w skład powiatu i prezentuje rozwiązania o charakterze systemowym pozostające poza kompetencjami samorządu gminnego.

Mając na uwadze powyższe przyjęcie uchwały jest uzasadnione.